National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

Second class mail registration number — 1089.

DEC 23 1982
EXCHANGE DIVISION

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 91 (2915) XXXI aastakäik — Teisipäeval, 7. detsembril 1982 — Tuesday, December 7, 1982 — Üksiknumbri hind 60 senti

Balti riigid jälle ÜRO-s

Balti riikide okupeerijad eitavad inimõigusi

ÜRO — Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee käimasoleva istungjärgu debatis puudutati teisipäeval, 23-ndal novembril jällegi Balti riikide küsimust, mis oli juba kolmandaks sarnaseks juhuks 15-ndast oktoobrist saadik. Eriti märkimisväärne on asjaolu, et seekord tehti seda Peaassamblee plenaaristungil, kuna eelmised kaks kõnesolevat sõnavõttu leidsid aset Peaassamblee komiteedes. Kõigil kolmel korral oli tegemist Ameerika Ühendriikide delegatsiooni liikmetega, kusjuures Carl Gershman rääkis Balti riikidest eriti ulatuslikult 15-ndal oktoobril Peaassamblee kolmandas komitees, nagu oleme sellest juba varem teatanud.

Teisipäevasel, 23-nda novembri Peaassamblee plenaaristungil oli Ühendriikide esindajaks asedelegaat Hernan Padilla, kusjuures päevakorrapunktiks oli dekoloniseerimise ja enesemääramisõiguse küsimused. N. Liit ja tema liitlased Ida-Euroopas ning mujal tungisid eriti teravalt kallale Ühendriikidele selles seoses, kõneledes peamiselt Namiibia ja mitmesuguste väikesaartel asuvate koloniaalterritooriumite küsimustest. Nad nõudsid nendele territooriumitele iseseisvust ja mõnede lääneliitlasriikide sõjaliste baaside sulgemist saartel nagu Diego Garcia, Guam, Falklandi saarestikus ja Mikroneesias.

Kuuba ja N. Liit ning nende liitlased

on juba pikemat aega üritanud lisada vastavale ÜRO amelikule dekoloniseerimist ootavate territooriumite nimekirjale Puertoriikot, millel on rahvasteühenduse seos Ühendriikidega.

Puertoriiko elanikkond on aga korduvalt vabadel valimistel väljendanud oma tahet valdavate enamustega seda staatust jätkata.

Ühendriikide esindaja Hernan Padilla, kes on ise puertoriikolane, ütles teisipäeval oma avalduses, et vana kolonialismi jäänuste kõrval on olemas teist liiki kolonialism, mis on palju rohkem ähvardav inimvabadusele ja rahvusvahelisele stabiilsusele. Ta deklareeris, et kui Peaassamblee võtab enesemääramise põhimõtet tõsiselt, siis peaks ta seda tegema ka maade puhul, kus see sisuliselt puudub ja mis on sõltumatud ainult nimeliselt. „Kui me võtame tõsiselt olukorda Namiibias — mida Ühendriigid siiralt teevad — siis me ei saa ignoreerida Afganistani ja Kamputshea okupeerimist, osutades ainult kahele ilmsele näitele kus enesemääramine ei eksisteeri," ütles Hernan Padilla.

Peale N. Liidu, Tshehhoslovakkia, Kuuba, Ungari, Ukraina NSV, Bulgaaria, Poola ja teiste nõukogude bloki riikide avaldusi, mis rõhutasid eriti teravalt saartel asuvate baaside küsimust, võttis vastuseõiguse alusel uuesti sõna Ühendriikide asedelegaat Padilla.

Ta ütles, et USA ei ole üllatunud kui riik nagu N. Liit, mis ei luba vaba väljendamisõigust sisemiselt, üritab eitada eneseväärramisõigust mujal.

Padilla deklareeris Peaassamblee plenaaristungile järgmist: „Samuti ei ole üllatav, et need kes vägivaldselt okupeerisid Balti riigid Läti, Leedu ja Eesti aastal 1944, ignoreerides täielikult nende eneseväärramisõigust, tungisid 35 aastat hiljem sisse naabruses asuvasse blokivälisesse riiki Afganistani ja okupeerisid selle sõjaliselt."

Peaassamblee võttis pärast debati lõppu vastu resolutsiooni, mis tegeles väljastpoolt tulevate majanduslike huvidega koloniaalsetel territooriumitel. Häälte vahekord oli 128 7-me vastu, ning 16 erapooletut. Ühendriigid olid vastuhääletajate hulgas. Seejärel võeti vastu teine resolutsioon, mis mõistis hukka sõjalise tegevuse koloniaalterritooriumitel. Seekord oli häältevahekord 123 poolt, 11 vastu ja 15 erapooletut. USA ja teised lääneriigid ei toetanud seda resolutsiooni.

KES JUHIVAD POISSE LEMBITU MALEVAS
Lembitu Maleva juhtkond, pildistatud maapäeval, 11. septembril 1982 Kotkajärvel. All: Saare lipkonna juht Viktor Vessmann, maleva sekretär ja mõõgameeste vanem Ants Evard, noolepoiste juht Ingrid Kivi, noolepoiste vanem Luule Kann, Lembitu lipkonna juht Evald Oder, külalisena Eesti Skautide Maleva juht Tormi Jõgeda, maleva abijuht Asko Kütti, ammuküttide juht Andres Loorits, noolepoiste juht Anne Linkruus, maleva juht Harold Kivi, maleva arst ja spordijuht dr. Jaan Roos, laagrivarustuse juht Mihkel Lõugas, rivijuht Arnold Kukk, maleva abivanem Vello Soots, sõjasõitjate juht ja spordijuhi abi Allan Mägi, ammuküttide juht Andres Kasekamp. Pildil poolenisti varjatud maleva abijuht Ain Allas ja täielikult varjatud maleva vanem Heino Jõe, kes asus kaamera taga. Pildilt puuduvad maleva õpetaja praost Andres Taul, ammuküttide ja sõjasõitjate rühmade juhid Robert Vessmann ja Richard Laanvere ning tehnilise varustuse juht Rein Kori, keda töökohustused hoidsid linnas. Foto: Jämesäär

N. Liidu mereväeatashee saadeti Inglismaalt välja

LONDON — Inglismaalt saadeti välja N. Liidu mereväeatashee, kes oli katsunud organiseerida spionaazhivõrku. Samal ajal Inglismaa hoiatas N. Liitu, et nad võtavad tõsiselt vaatluse alla igasuguse vastuaktsiooni Inglismaa diplomaatide hulgas Moskvas.

N. Liidu mereväeatashee kapten Anatoli Zotov, tema abikaasa ja kaks last, pidid lahkuma möödunud kolmapäeval, teatati välisministeeriumist. Inglise salaluure allikaist öeldi, et Zotov, kes on N. Liidu sõjaväe salaluure teenistuse liige oli tagajärjetult katsunud leida agente Inglismaal. Ta peeti kinni enne, kui ta võis kahju teha Inglise skandaalidest vapustatud julgeoleku süsteemile. Zotov oli kavatsenud oma agente kasutada salajase informatsiooni saamiseks.

Inglise välisministeeriumi ametnik ütles, et mereväeatashee väljasaatmine ei ole seotud N. Liidu agendi Geoffrey Prime'iga,

kes spioneeris Moskvale kui ta töötas Inglismaa salajases uurimiskeskuses;

talle mõisteti äsja 35-aastane vangistus.

Zotov on olnud kaks aastat Inglismaal ja arvatakse, et ta võis tähtsat osa täita inglaste andmete edasiandmisel N. Liidule Falklandi sõja ajal, nagu seekord ka kahtlustati.

Vahejuhtumi kohta pole N. Liidu ametivõimud seni mingit kommentaari avaldanud,

kuigi uudis Zotovi väljasaatmisest sai avalikuks nõukogude allikate kaudu.

Ka Zotov ise keeldus kommenteerimisest.

Hävitavad tormid USA lääneosariikides

BATON ROUGE — Raju ja vihmasadu möllasid USA läänepoolseis osariikides, tekitades väga suuri majanduslikke kahjustusi ja põhjustades 38 inimese surma. Vihmasadu on mõnes osas olnud nii äge, et on põhjustanud üleujutusi ja uputusi, tekitades miljonite dollarite ulatuses kahjustusi.

Armuasjad ei käi Marxi eeskujul

PEKING — Hiina teismelistele, kes katsusid oma romansse põhjendada noore Karl Marxi varajase abieluga, tehti selgeks, et nad peavad oma armuasjadega ootama, ega tohi mitte eeskuju võtta noore, 18-aastase Karl Marxi kihlumisest, mis pole sobiv tänapäevases Hiinas, kuna armastus oli Marxile põhjustanud palju pahandusi ja kannatusi, selgitas Pekingi ajaleht.

Andropovi välispoliitiline läkitus

MOSKVA — L. Liidu juht Juri Andropov ründas president Ronald Reagani tema Kesk-Ida rahuplaani pärast, mis ignoreerivat araablaste huvisid ja mõtlevat selle asemel ainult Iisraeli ja USA kasudele.

Oma esimeses sõnavõtus Kesk-Ida küsimuse üle pärast Brezhnevi järglasena kommunisliku partei juhi kohale asumist, ütles Andropov Araabia Liidu delegatsioonile, et N. Liidu rahuettepanek võiks palju rohkem anda araabia riikidele.

Andropov tõmbas lähedasi paralleele 8-punktilise Araabia Liidu plaani ja 15. sept. avaldatud Brezhnevi plaani vahel, mis mõlemad näevad ette iseseisva Palestiina riigi loomise.

Selline vaade olukorrale loovat reaalse võimaluse laiaulatuslikuks aktsiooniks, mille eesmärk on rahu saavutamine selles piirkonnas.

Andropov ütles, et Reagani plaan, mis näeb ette Palestiina autonoomiat Jordaania kontrolli all, on araabia riikide lõhestamiseks, et sellest saaksid kasu nii Iisrael kui ka USA, kes tõkestavad Palestiina riigi loomist.

Araabia delegatsiooni kuulusid Süüria, Tuneesia, Alzhiir, Saudi-Araabia, Maroko ja Palestiina Vabastamise Organisatsiooni välisministrid,

kuna üldjuhiks oli Jordaania kuningas Hussein.

Moskva on seni olnud jahe kogu Kesk-Ida küsimuse lahendamisele, kuna ta on välja jäetud sündmuste kujundamisest.

Sõja ja Iisraeli järgneva okupatsiooni ajal on Kreml saanud pakkuda vaid vähest abi araabia maadele, mistõttu läänemaailma vaatlejad näevad äsjases kokkusaamises venelastele antud võimalust oma mõju suurendamiseks selles piirkonnas.

Esimene kunstlik süda

SALT LAKE CITY — Utah ülikooli kirurgid opereerisid esimest korda inimesele kunstliku südame. Keskealine hambaarst oli esimene kellele asetati kunstlik, plastmassist valmistatud süda, mis on kavandatud haigele permanentseks kasutamiseks. Esimest rusikasuurust südant hoitakse käigus kompressitud õhuga, mida juhitakse südameni kahe kahemeetrilise toru kaudu, mille külge patsient on kogu aeg ühendatud.

Kanada professor oli topeltspioon

LONDON — Ootamatu pöörde kohtukäigus kanada professori Hambletoni vastu tekitas asjaolu, kui kaitsja tegi teatavaks, et professor, keda süüdistati salajaste dokumentide fotografeerimises ja N. Liidu agendile üleandmises, oli tegelikult topeltagent, kes samal ajal töötas Kanada ja Prantsusmaa salaluurele. Venelastele antud materjalid oli koostanud Prantsuse salaluure ametnik, mis polevat vastanudki tõsioludele.

Poola sõjaseadust ei lõpetata?

VARSSAVI — Ametlik Poola ajakirjandus on muutnud oma hoiakut sõjaseaduse lõpetamise küsimuses ja näib, et publikut valmistatakse millegi vastu, mis võib peatada sõjaseaduse lõpetamise.

Üldiselt oodati ja selleks on antud ka lubadusi, et sõjaseadus lõpetatakse valitsuse poolt 13. detsembril selle maksmapaneku esimesel aastapäeval, kuid kommunistliku partei ajaleht „Trybuna Ludu" raporteeris möödunud nädalal, et „vaated selleks võivad muutuda".

„Keegi ei saa eitada", öeldi ajalehes,

et sõjaseaduse lõpetamisel võib olla kõige halvemaid tagajärgi, mis teeb vajalikuks selle uuesti kehtima paneku.

Ajaleht oli avaldanud möödunud neljapäeval seeria „mees tänavalt" tehtud intervjuusid, kus enamuses vastajaid pooldasid pigemini sõjaseaduse pikendamist kui selle lõpetamist.

A/S EESTI MAJA TORONTOS

UUE-AASTA VASTUVÕTU BALL

31. detsembril 1982 kell 7.30 õ.

Tantsuks Kaja Orkester

ÕHTUSÖÖK VEINIGA ★ BAAR

Eeskava: Olaf Kopvillem ja Valve Tali

Pääsmete müük Eesti Maja büroos esmasp. ja neljap. 6—8 alates 18. nov. ehk telefonil 757-7763

Laupäeval, 18. dets. kell 13.00—20.00 ja pühapäeval, 19. dets. kell 13.00—18.00

„TALLINN '82"

reisivisandid ja muljed akvarellis

ARNE ROOSMAN'i müüginäitus

koduateljees, 8 Wascana Ave. Toronto, tel. 862-1735
Queen St. E. ja River St., üks blokk põhja pool Queeni

UUENDAGE „VABA EESTLASE" TELLIMINE 1983 AASTAKS!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „VABA EESTLAST"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMTUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

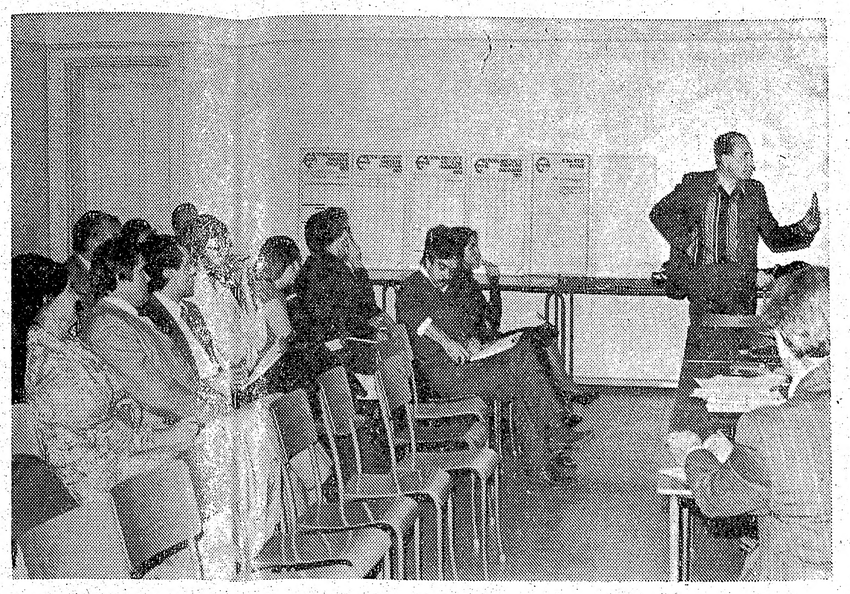

Vaade eesti organisatsioonide esindajaile ESTO-84 informatsioonikoosolekul, paremal peakomitee esimees Toomas Metsala selgitusi andmas. Foto: Vaba Eestlane

Solidaarsus otsib kompromisse

Kas lühikeseks ajaks õitsele löönud poola rahva vabadusliikumine on diktaatorliku kommunistliku sõjaväevalitsuse poolt täielikult likvideeritud? Mida tuleb järeldada põranda alla läinud vaba ametiühingu Solidaarsuse esindajate poolt äsja välja antud korraldusest detsembrikuus plaanitsetud protest-demonstratsioonide ja lühiajaliste streikide tühistamiseks?

Poolas valitsev olukord ei ole välisvaatlejatele praegu täpselt selge, kuid põgus pilguheitmine Poola igapäevasesse ellu ning diktaatorliku valitsuse viimased sammud lasevad oletada, et kindral Jaruzelskil ja tema ümber koondunud kommunistlikul sõjaväevalitsusel on õnnestunud sõjaseisukorra raamides rakendatud terrorivahenditega ja politsei löökrühmadega Solidaarsuse ja teisi vabadusliikumise juhte neutraliseerida ning töölisi töölt vallandamise ja arreteerimise ähvardusega tööle sundida.

On tunnusmärke, millest võib järeldada, et diktaatorlikult valitsev kommunistlik sõjaväeline valitsus tunneb end täielikult olukorra peremehena ning ei näe Solidaarsuses ja sellega ühinenud intellektuaalides enam ohtu Poola kommunistlikule parteile ja kommunistlikule süsteemile. Solidaarsuse juhi Lech Walesa vabastamine pärast 11 kuud kestnud vangistamist, Paavstile loa andmine Poola külastamiseks ning kuuldused sõjaseaduse kaotamisest 13. detsembril toimuval parlamendi istungil jätavad mulje, et valitsus ei arvesta põrandaaluse liikumisega enam kui tugeva vastasega ning loodab seda peatselt täielikult kõrvaldada. Valitsuse esindajad mainivad avalikult, et põranda alla jäänud väike grupp Solidaarsuse tegelasi ei mängi sündmuste käigus enam märkimisväärset rolli ning neil ei ole enam mõju Poolas toimuvate sündmuste arengule.

Kahtlemata on Solidaarsuse juhid saanud viimasel ajal suurte pettumuste osalisteks ning on pidanud veenduma, et neil on raske palju käega võidelda hambuni relvastatud kommunistliku rezhiimi politseivõe ning valitsuse käsutuses olevate survevahendite vastu, millede rakendamisel on võimalik võtta inimestelt nende eksistentsivõimalus. Põranda all olevatele Solidaarsuse juhtidele oli esimeseks suuremaks tagasilöögiks planeeritud 8-tunnilise üleriikliku streigi ebaõnnestumine 10. novembril. Valitsus rakendas selle algatuse nurja ajamiseks vabrikutes erilised valvemeeskonnad ning tõi linnade tänavatele suured politseiüksused, millede abil elimineeriti ja maha suruti iga väiksem demonstratsioon ning võeti sellega Solidaarsuse juhtidelt võimalus valitsusele surve avaldamiseks ning järeleandmiste tegemiseks.

Tekkinud olukorras on Solidaarsuse juhtidel vähe mänguruumi oma võitluse jatkamiseks. Tundub, et Solidaarsuse juhid otsivad katoliku kiriku abi valitsusega mingi tagasihoidliku kompromissi saavutamseks, mis annaks töölistele piiratud õigused oma huvide eest kostmiseks ning mille raamides vabastatakse ka kõik arreteeritud Solidaarsuse aktivistid. Vangist vabanenud Lech Walesa on kaotanud näiliselt oma endise löögivalmiduse ja agressiivsuse ning tema ebamäärastest väljendustest võib järeldada, et ka tema pooldab valitsusele suurte järeleandmiste tegemist ja kokkuleppe saavutamist.

Neid rezhiimivastaseid, kes vaatasid Solidaarsusele kui Poola vabadusvõitluse sümbolile ja tsentrumile, häirib eriti, et mõningad Lech Walesa väljendused lasevad oletada tööliste eemaldumist rezhiimivastastest intellektuaalidest, kes andsid Solidaarsusele laialatusliku rahvusliku sisu ja võitlusparoolid. Intellektuaalide organi-KOR-i toetus Solidaarsusele oli valitsusele eriliseks mürgiampulliks, kuna KOR-i nõuannete ja telgitaguse juhtimise tulemusena kujunes Solidaarsus poliitiliselt mõjuvaks liikumiseks, mille kõrval kommunistlik partei tundus isehakanud karjeristide klikina.

Poola massidele ja välisvaatlejatele ei ole selge ka mõjuvõimsa katoliku kiriku osa Poola praeguses poliitilises malemängus. Näib, et Solidaarsuse juhid ei ole rahul Poola katoliku kiriku juhi peapiiskop Jozef Glemp'iga, kes ühe põrandaaluse väljaande informatsiooni kohaselt andis valitsusele oma toetuse Solidaarsuse demonstratsioonide mahasurumiseks.

Need läänemaailma vaatlejad ja poliitikud, kes arvavad, et pärast sõjaseaduse kaotamist muutub elu Poolas jälle enam-vähem normaalseks, eksivad rängalt. Ehkki valitsus lääne pankiiridele silma tegemiseks ja nende usalduse võitmiseks kinnitab, et Poola tööstuse produktsioon tõuseb 1983. aastal 4 protsenti, on siin reaalset olukorda arvesse võttes tegemist soovunelmaga. Kommunistide amatöörliku ja omakasupüüdliku majanduspoliitika tulemusena sipleb Poola praegu suurtes majanduslikes raskustes ning inimestel on raskusi, et hankida igapäevast vajalikku toidunormi elu sees hoidmiseks. Tööliste-teenistujate palgad on langenud läbilõikes 40 protsenti ning põhiliste toiduainete hinnad on tõusnud 300 protsenti alates sellest ajast, kui Solidaarsus rajati kaks aastat tagasi. Korruptsioon võimul olevates kommunistlikes ringkondades õitseb endiselt ja kuritegevus näitab pidevalt tõusu, mis on osalt tingitud põhjusest, et sõjaväeline valitsus vabastas sõjaseaduse väljakuulutamisel vanglatest suurel arvul kriminaalkurjategijaid, et teha ruumi vangistatud rezhiimivastastele ja vabadusvõitlejatele.

Poola vabadusvõitlus on saanud viimasel ajal erakorraliste survevahendite rakendamise tulemusena kahtlemata tagasilöökide osaliseks. Kuid ühte suurt ja vabaduse järele janunevat rahvast ei saa lõpmatuseni alla suruda ja teda viimase veerandini välja pigistada. Poola sündmuste raamatus on ainult üks peatükk lõppenud, kuid palju peatükke on veel ees ja need võivad kaasa tuua uusi pinevaid sündmusi ja ootamatuid olukordi.

K. A.

Vägevad väed ehk „ma armastan venelast"

Eesti koolipoisi kirjatöö vahekordadest „suure vennaga"

Peale Dzhugashvili enda oli nende hulgas palju tema rahvuskaaslasi, oli palju juute, lätlasi ja veel mõndagi. Eestlasi väga vähe.

Nüüd sügava rahu ajal teenivad kõigi teiste rahvuste sõdurid oma sundaega vene soldatite hulgas, enamasi ikka nii,

et uzbekid Eestis ja eestlased kuski Siberis, lätlased Kirgiisias ja kirgiisid Leedus.

Meie mail, Baltikumis, näeb vene soldateid ainult suurte riiklike pühade aegu — muidu hoitakse neid kasarmuis. Aga neid näeb ka vahest hoopis teisiti, mundreis mehi nimelt.

Ajalehtede ja muu propaganda abil (mis on kõik ainult valitseva kamba käes ja mille sisu on määratu karja tsensoritega kindlustatud), on loodud pettepilt, et rahvas oma vaprat armeed piiritult armastab, kohutavaks auasjaks peab selles teenida või teda ALMAVÜ kaudu aidata ja toetada. Tavaline tänavamees Tallinnas teab ainult seda, et nõukogude sõdurimundreis elukaist — okupatsioonisõdureist, veelgi armsamad peavad olema julgeoleku ja ideelise võitluse rinde soldatid — aga neil pole univormi ja nende kohta pole erilist arvamustki. „Nuhiraisk, paistab, siga" jms. on üldised, tabavad ja siiski ebamäärased määritlused nende „võnkavedistide' kohta.

Muidu tekitab see kuulsusrikas ja võitmata nõukogude armee (kes otsustavalt võitis Päästearmee — nagu 1940. a. sügisel märgiti) eesti rahvale ainult negatiivseid emotsioone. Eesti rahvale — jaa. Aga küsitakse, mida peab vene soldatist hiinlane, jaapanlane, afgaan, pärslane, juut, lätlane, poolakas, isegi aus komi ja vähegi heledama peaga kirgiis, kazahh, armeenlane? Serblased ja montenegrolased kuulukse sellest maailma toorimast sõjaväelasest õige halval arvamusel olevat; rumeenlased, samuti tshehhid, slovakid, ungarlased ja soomlased kindlasti,

Kuskil maailmas ei sallita venelast, ka mitte vene soldatit — aga kuhugi maailmas ei ole venelane läinud teisiti, kui ainult soldati kujul.

Tema kogu maailma vallutama arvestatud kommunismiõpetus on lasknud ainult vene täägi teel ennast laiali kanda. Nõukogude piiririigid seisavad kõik — Eestist Armeeniani — suure ja andeka vene rahva austajatena ainult ta püssitoru ees paigal. Sotsialistliku sõprusühenduse maad on neid armastatud okupante täis. Aga, aga . . . Jugoslaavia armastus jahtus ammugi, Rumeenia väldib suurt sõpra kohtumast ja suur Hiina ning pisike Albaania on vene „kallimaga" lausa riius.

Kus teda siis armastatakse, seda kõigi prioriteetidega rahvast ja tema vahvat võitmatut soldadit? Itaalias, kust „soldati" nimigi pärit? Prantsusmaal, kus teatakse, et kolm miljonit tsaaririigi emigranti Pariisis ja Marseilles teenisid kelnerite ja saapaviksijatena? Mõlema Vana-Rooma keelepärilase mail on Euroopa suurimad komparteid . . . Aga, needki tegid ju vahepeal eurokommunismi. Ehk teevad veelgi?

Või Saksamaal, kus ausal vene soldatil inimpõlv tagasi korda läks ennast näidata „kõige paremast" küljest? Ei tea. Kuski igatahes nähakse selles ürgelukas inimest, kellega kõnelda maksab. Ja sellest on tuline kahju!

Kui sellele lüürilisele introduktsioonile lisada realistlik kujutus kangelaslikust nõukogude armeest, tema korrast ja korraldustest, võimsusest ja võitmatusest, kohutavast relvajõust ja materiaalsest üleolekust, siis häbeneme kasutamast nende lojuste enesekiitust nende eneste kirjanduses ja ajakirjanduses ja vaatame asjale alt üles ja ülalt alla ausa inimese kogemuste seisukohalt.

Punaarmeel oli Stalini meelest kolm iseärasust; Nõukogude armeel ei olegi muid omadusi kui iseärasused.

Kõige tähtsam on see, et keegi kuskil teda ei salli. See on nuhkide, politrukkide ja alatuste armee — koletu suur ja kokkuvõttes väga rumal. Aga meie peame teda armastama . . . meie ajalooakadeemikud ja professorid, superargpüksid Kahk, Pullat, Siilivask, alatuse ülemlaulik Paul Vihalem ja kaduArtur Vassar, mõned teisedki püüavad meile argumenteerida, miks?.

Nende suurteostest selgub selle vennaliku abi laad, mida vene soldat aegade jooksul eesti rahvale on andnud: katku ja mahapõletamisi, riisumisi, rüüstamisi, vägistamisi, tapmisi, paljaksröövimisi, kadalippu —

Vene-, Liivi-, Põhja- Vabadussõjas, 1941. a. kuulsusrikkal taganemisel (hävituspataljonid).

Kõike niisugust kultuuritööd on ta nõus meile taas andma, kui ainult Mustveepoolse Spasski tornist käsk kõmatab: „Davai, vanka!"

Eesti rahvale tegi palju nalja omaaegne vene soldat „kroonu onu".

Eesti rahvale tegid lühikese iseseisvuse Vene sõjakoolides õppinud kindralid Laidoner, Lill, Põder,Soots, Reek, Tõnisson jt. Needsamad olid aga mehed, kes esimesel võimalusel kahuri- ja püssitorud, ka oma kuldpagunid, vene soldati vastu pöörasid, näidates, et munder ei riku meest.

Sedasama teeme meiegi esimesel võimalusel, sest tuleb meilgi seda mundrit omal ajal kanda. Aga armastada seda venda vennaliku rahvaste perest, mis liig, see liig. Aga armastada Vene väge ja vägivalda — see on veelgi liiam.

Eesti keel hakkab huvitama

Herman Rajamaa valiti Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi auliikmeks

Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi aastakoosolekul, mis peeti 26. oktoobril 1982 Stokholmis, austati tuntud kooli- ja keelemeest mag. phil. Herman Rajamaad tema valimisega Instituudi auliikmeks.

Herman Rajamaa on paguluse algusest kuni tänaseni väsimatult võidelnud eesti keele säilimise eest. Ta on välja andnud õppe- ja käsiraamatuid, avaldanud artikleid, pidanud ettekandeid ja oma nõuga abistanud eesti keele õpetamist kodudes ja koolides. Suured teened on tal eesti õpetajate organiseerimisel ülemaailmses ulatuses, olles olnud nende koondajaks ja sidemeheks Eesti Õpetajate Keskühingu esimehena ja eesti ainukese vabas maailmas ilmuva pedagoogilise ajakirja „Bülletään" toimetajana 30 aastat. Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudi juhatuses on ta olnud abiesimeheks alates a. 1971.

Tavakohaselt olid päevakorras aruanded, tegevuskava ja eelarve, mis kinnitati juhatuse poolt esitatud kujul.

Juhatus valiti endises koosseisus tagasi: Valter Tauli — esimees, Herman Rajamaa — abiesimees, Helmi Eller — sekretär, Ants Anderson, Mart Jänes, Theodor Künnapas, Johan Ungerson ja Paul Laan, teaduslik sekretär.

Juhatusliikme kandidaadid: Arvo Mägi, Raimo Raag ja Eevi End. Revisjonikomisjon: Kalju Lepik, Henno Lunder ja Erik Kalve.

Instituudi tegevusest tuleb eriti esile tõsta eesti keele kursuste organiseerimist ja teostamist. Läinud õppeaastal töötas viis eesti keele eri gruppi — üks algajatele ja kaks edasijõudnutele, üks grupp soome keele doktorantidele ja ülikoolikursus A-tasemel. Kokku võttis eesti keele õpetusest osa 43 õpilast. Õpetamist teostasid Paul Laan ja Diana Krull.

Käesoleval õppeaastal on algajate grupp — 18 osavõtjat — suurem kui kunagi enne. Nende kõrval töötab edasi kaks edasijõudnute gruppi.

Kokku võtab eesti keele õpetusest sellel õppeaastal osa 30 õpilast.

Üldkoosolekule järgnes kohvilaud ja Instituudi tegevliikme prof. Gustav Ränga ettekanne „Linnud tõbede vahendajana rahvausundis".

Kommentaarid

Torontot äsja valdanud Grey Cup'i palavik meenutab mulle ühte novembrikuu päeva täpselt 32 aastat tagasi, kui ma Rootsist naasnult läksin Torontos juukselõikaja juurde ja see minult küsis, mis ma arvan tänavusest Grey Cup'i finaalist ja kes selle võiks võita. Kui ma juukselõikajale vastasin, et ma sellest asjast midagi ei tea, isegi Grey Cup'ist midagi pole kuulnud, siis vaatas ta mulle sellise ilmega otsa, nagu oleksin ma tulnud teiselt planeedilt või nagu ei oleks mu ajud ja aru täielikult korras.

Nüüd ma muidugi tean, et Grey Cup'i finaal on Kanada iga-aastaseks suuremaks sündmuseks, mis varjutab isegi konstitutsiooni Inglismaalt kojutuumise, Terry Foxi legendaarse ja dramaatilise ülemandri jooksu ja Stanley Cup'i jäähokifinaalid. Grey Cup'i finaalis kohtuvad Kanada ida- ja läänepiirkondade paremad meeskonnad, kes loobivad käest-kätte kurgikujulist palli ja katsuvad üksteise jalust mahalöömisega takistada palli viimist üle vastaspoole selja taga oleva mänguväljaku piirijoone. Seda mängu nimetatakse millegipärast jalgpalliks, kuna päris tõelisele jalgpallile on antud nimetus soccer.

Tänavu toimus Grey Cup'i finaal Toronto meeskonna Argonauts'i ja Edmontoni meeskonna Eskimos vahel. Sel puhul saabus Kanada läänest Torontosse tuhandeid jalgpalli entusiaste ja oma meeskonna moraalseid toetajaid. Sündmus puhuti nii suureks, et kõik ajalahed pühendasid sellele kümneid lehekülgi jutuajamisi, vaatlusi ja analüüse. Kuna Toronto hotellidel oli minevikus läänest saabunud Grey Cup'i finaali külalistega kurbi kogemusi, siis koristati hotellide üldruumidest kõik paremad ja kallimad mööbliesemed ja paigutati ladudesse. Korra säilitamiseks rakendati 150 eripolitseinikku ja võeti tarvitusele ranged abinõud joodikute ja mürgeldajate arreteerimiseks ning neile „prii väljamagamise" võimaldamiseks.

Vaatamata nendele ettevaatusabinõudele, oli pudelite ja klaaside kummutamist laialt, mitte ainult hotellides vaid ka finaalmängude ajal staadionil. Politsevõimud arreteerisid 40 joodikut ja mürgeldajat, kes muutusid tülikaks isegi cup'i meeleoludest haaratud korravalvurite andestavatele pilkudele.

Grey Cup'i finaali ajal ülespiitsutatud vaimustust peavad mõned sotsioloogid väga oluliseks Kanadat ühendavks teguriks, millel olevat suur mõju Kanada ida ja läänepiirkondade lähendamisele, kuna teised vaidlevad sellele vastu, argumenteerides, et Quebeci provintsis tuntakse Grey Cup'i spektaakli vastu väga vähe huvi, rääkimata Atlandi provintsidest, kus ei ole professionaalseid jalgpallimeeskondi ning kuhu ei ulatu Grey Cup'i palavik. Pealegi, paljudes inimestes ei ärata professionaalsed jalgpallimeeskonnad rahvuslikku vaimustust, kuna 50 protsenti nende meeskondade koosseisudest on Ühendriikidest saabunud elukutselised mängijad.

Kahtlemata on igal rahval oma traditsioonid ja üldsust haaravad spetsiifilised suursündmused, mis jätavad uustulnuka külmaks pealtvaatajaks kuid mida tuleb austada. Sellisena tuleb võtta ka Grey Cup'i finaali ja sellisena tuleb sellest võistlusest ka aru saada, kuid sealjuures ei saa siiski mööda minna faktist, et see sündmus on kaugelt üledimensioneeritud ning sellele pühendatakse avalikkuses ja massimeedias kaugelt rohkem tähelepanu kui ta seda ära on teeninud.

★

Jaapan on siinsest mandrist niivõrd kaugel, et sealsed valitsuste vahetamised ei ärata siin erilist tähelepanu. Seekord on uue peaministri ja tema valitsuse ametisse nimetamist siiski põhjust teravamalt jälgida, kuna uus peaminister Yasuhiro Nakasone ei jää Jaapani riigikaitse organiseerimisel üksnes kõikseks pealtvaatajaks, vaid peab hädavajalikuks Jaapani sõjaväe ja relvastuse tugevdamist, millel on kahtlemata väga olulised tagajärjed Kaug-Ida ja Vaikse ookeani piirkondade tulevasele poliitilisele arengule.

Ehkki Teise maailmasõja lõppemisest on möödunud juba peaaegu 40 aastat, on Jaapan seni kindlalt kinni pidanud neile pärast sõda

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. dets.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

18. ja 19. dets.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

Üleskutse eesti sõjameestele

Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse peakoosoleku otsusega 27. mail, 1978. a. olen koostamas „Teise maailmasõja Eesti väeosade ajalugu".

Enamus sellest tööst on tehtud, kuid puudub siiski veel palju materjali Eesti Politseipataljonide ja Piirikaitserügementide kohta. Samuti on puudulik materjal eriüksuste kohta.

Et teha raamat meie sõjameestele rohkem südamelähedaseks, soovin äratuua niipalju kui võimalik, ka üksikvõitlejate mälestusi, milleks igal mehel tulek kirja panna vähemalt üks meeldejäänum mälestus omast sõjakäigust.

Käesolevaga kutsun üles kõiki kaasvõitlejaid, endisi Eesti vabadusvõitlejaid, saatma ülalnimetatud andmeid minule, kas kirjutatuna või helilindiga, nagu on mehel võimalik ja parem. Kõik andmed tulevad avaldamisele, kas õige nimega, varjunimega või nimetult, nagu seda soovitakse.

Kõigile peaks olema selge, et kauem me sellise teosega enam ei või viivitada, sest peale meid seda enam keegi ei tee, meie read aga hõrenevad iga aastaga.

Kõik materjal saata aadressil: 29 Burke Avenue, Brantford, Ontario, N3S 6V5, Canada.

A. Jurs

Rohkem tellijaid — parem ajaleht.

Soovitage
VABA EESTLAST
oma sõpradele!

Kommentaarid...

(Algus lk 2)

pealesurutud poliitikast. Nimelt rakendati Jaapanis 1946. aastal maa okupeerinud Ühendriikide survel uus konstitutsioon, mille põhjal Jaapan loobub „igaveseks" sõdadest ning ei ehita üles relvastust, mis võimaldaks sõjalist tegevust arendada. Jaapanile lubati ainult asutada „endakaitse jõudusid", mis praegu hõlmavad kolme relvaliigi kohta kokku 240.000 meest, kelledel ei ole lubatud aga selliseid relvi kasutada, mis arvestatakse ofensiivsete relvade liiki.

Ajad on nüüd aga põhjalikult muutunud ning ameeriklased on juba ammu aru saanud, et nad tegid jaapanlastelt relvade äravõtmisega suure vea. Washington vajab Kaug-Idas sõjaliselt tugevat Jaapanit N. Liidu võimutsemise pidurdamiseks ning Ühendriigid hakkasid juba aastaid tagasi näitama jaapanlastele rohelist tuld relvastuse suurendamiseks. Jaapanlased on jäänud seni relvastumise suhtes võrdlemisi jahedaiks ja on kulutanud vähem kui 1 protsent oma rahvuslikust sissetulekust sõjaväele, samal ajal kui ameeriklaste väljaminekud relvastamisele ulatuvad 6 protsendile rahvuslikust tulust.

Uus peaminister Nakasone mainis, et Jaapani senised relvastamise programmid ei ole riigikaitselisest seisukohast lähtudes küllaldased ning Jaapan vajab sellist tugevat sõjaväge, mis võimaldab tal oma jõududega ise oma piire kaitsta. Seni on Jaapani riigikaitse eest lubanud hoolitseda Ühendriigid, kuid lõpuks on hakanud Washingtonis selguma, et ameeriklased ei suuda siiski oma jõududega kogu maailma soojaks kütta.

Arvestades Jaapani praegust kitsast majanduslikku olukorda, ei peeta võimalikuks, et Tokio kuulutaks välja laiaulatusliku relvastamise programmi, vaid ta piirdub ainult oma sõjaväe samm-sammulise suurendamisega. Kuid algus on tehtud ja tõenäoliselt juba mõne aasta pärast tuleb Kaug-Idas ja Vaikses ookeanis Jaapaniga arvestada, kui sõjaliselt tugeva ja mõjuvõimsa teguriga.

AMI

PÕDRAJAHT GERALDTONIS

Põhja-Ontario tsivilisatsiooni äärejoonel, põlismetsade ja järvede keskel asub sõbralik Geraldtoni linnake. Lühikese suve jooksul pole kalameetel raske päevast püüginormi täita. Teine lugu on aga põdrajahiga. Põhja-Ameerika põder (moose) on jäänud väheseks, peamiselt metsa raiumise tagajärjel ja söödamaa puudusel. Samuti on põder muutunud liiga populaarseks jahiloomaks. Ka hundid nõuavad oma osa. Paaril viimasel aastal on lubatud lasta üks põder kahe jahimehe kohta. Tulevikus on ettenähtud kontrollitud jahipidamine, milleks uued määrused on väljatöötamisel.

Pildil motoriseeritud jahimehed oma kolmerattalistega. Vasakult Geraldtoni põliselanikud Leida Õnnis ja Herbert Kalson. Edasi edukad jahimehed Max Lilleberg, Ed Loo ja H. Lilleberg, kel õnnestus jahihisaagiks saada suur rasvane põder. Ees truu jahiseltsiline Toby. Tommy Tomsoni pilt ja sõna

Eestlaste suurtööstus maailmaturul

Eesti Majandusklubi ringkäik Artistic Woodwork tööstuses

Eesti Majandusklubi Kanadas üheks tegevusharuks on eestlaste majanduslike ettevõtete külastamine. Möödunud nädalal külastati üht eestlaste suurimat ettevõtet Artistic Woodwork kompaniid. 50 liiget organisatsiooni 80-liikmest külastasid ettevõtte viit Torontos olevat tööstuse osakonda, jäädes viimases peale huvikülllast ringkäiku veel lühemaks vestlustunniks.

Ringkäigu eel Eesti Majandusklubi esimees Hugo Later tervitas lühidalt koosolijaid ja tutvustas tööstuse juhatajaid Ülo Sipsakat, Johannes Vihmat ja mänedzheri Riki Lilleorgu. Selle järele jagunes osavõtjaskond paariks väiksemaks grupiks ja alustas ringkäiku.

MOODSAIMATE MASINATEGA TÖÖSTUS

Kord-korralt läbiti puidu laoruumid, kus peamiselt kasutatakse pärnapuud. Vaatajate silmade all oli võimalik näha, kuidas elektrooniline saag lõikas välja oksakohad. Lõigatud latitükid aga läksid automaatsesse „fingerjoining" masinasse, kus nende otsad lõiguti, liim vahele pandi ja tugeva surve all kokku pressiti. Selliselt saadakse oksavaba liistumaterjali, mil on veel see eelis, et osadest kokkupandud puit ei kisu ega kaardu. Saksamaalt toodud masin on üks moodsamaid täisautomaate, mis mõned aastad tagasi maksis juba üle paarisaja tuhande dollari.

Vaatamata saagidele ja höövlimasinaile, on tööstushooned imestamapanevalt tolmuvabad.

Automaatseks ja masinal tehtavaks on viimaseil aastail saanud raamiliistu kullalehega katmine ja mitmed muud tööetapid. Kõiges on hea organiseerimise ja korrastuse ilme.

Nüüd kuuluvad Artistic Woodwork kompaniile kolm kõrvutiseisvat tööstushoonet, neljas otse üle tänava, viies mõnesaja meetri kaugusel ja kuues mõne kilomeetri kaugusel põhjapoolses linnaosas. Viimasest ongi käsil ümberkolimine, kuna üksteisele lähemale asumisega välditakse tülikaid ja kulukaid transpordiraskusi alati liiklustihedas Keele tänavas.

PUIDUST PILDIRAAMIKS

Läbi tööstushoonete minnes valmib vaatajate silmade ees puit eripalgelisteks pildiraamiliistudeks, mis läbi pakkimismasina on valmis laiali üle maailma saatmiseks. Üks osa tööldeldakse kohapeal raamideks.

Viimases, St. Regis tänaval asuvas hoones tutvustas H. Later külastajaile kompanii abipresidenti Ron Fairholmi, kes on alles lühemat aega olnud kompanii juures. Fairholm tervitas omalt poolt kompanii juhtide Ü. Sipsaka ja J. Vihma nimel ning märkis, et tal tuleb nüüd eestlaste kompaniis alustada ka eesti keele õppimisega ja ütles, et ühe sõna oli juba õppinud.

Ettevõtte sekretär-laekur J. Vihma andis lühema ülevaate kompanii arengust. Ta viis kuulajad tagasi kompanii algaastaisse, mil tuldi alles Kanadasse ega teatud millega alustada. Oli grupp Soomes olnud sõdureid, kes juhuslikult sattusid pildiraami-ideele, kuigi keegi ei teadnud sellest alast midagi. Puudus raha, kuid tahe oli hea.

Ta meenutas esimest töökohta all-linnas, kus oli 300 ruutjalase põrandapinnaga ruum esimeseks töökohaks. Oli palju sõpru, kes ütlesid et Vihma ja Sipsaka on rumalad mehed, sest kes peaks siin maal pildiraami tahtma. Kuid visaduse ja tahtega ületati raskused, ja kui oligi vahetevahel kahtlusi, et kas sellest midagi tuleb, siis K. Pärnoja ütles, et on sõjas venelastegi vastu seistud, kas te nüüd hakkate kartma ja värisema.

Nii mindi suuremasse tööruumi, sealt jälle suuremasse, kuni jõuti 23 Densley avenüüle, kus nüüd on üksteise järel naabruses olnud tööstushooned saanud Artistic Woodwork kompanii valdusse. Nüüd on haruosakonnad Clevelandis, Calgarys, Vancouveris, Montrealis kogupõrandapinnaga 200.000 ruutjalga. Toodang aastas 20 miljonit jalga pildi raamiliistu, lisaks alumiiniumraamid, masinate müük, mitmesuguseid materjale ja spetsiaalasju. Töölisi on praegu 500 ringis. Pildiraame turustatakse peagu ülemaailma, Euroopas Saksamaal, Inglismaal ja Skandinaavia riikides, Austraalias ja Uus-Meremaal, Lõuna-Aafrikas, Lõuna-Ameerikas, Aasia riikidest Jaapanis ja Hongkongis.

RASKE STREIGIAEG

J. Vihma meenutab ka rasket 101-päevalist streigiaega, kus Toronto ajakirjandus oli igal hommikul tööstuse väravas päevasündmusi otsimas. Kuigi oma töölisi oli vaid 6 streikimas, toodi mõnedel hommikutel kuni 500 kooliõpilast ja vasakpoolset tunniks ajaks piketeerima; nende hulgas oli Toronto poliitikameestest John Sewell ja praegune Kreeka peaminister, kes sellal oli York ülikooli õpetajaks. Tööstust kaitses sellisel hommikul kuni 150 politseinikku. Tänavu tähistati Artistic Woodwork kompanii 30. aastapäeva ulatusliku pildiraamimise seminari puhul.

Eesti Majandusklubi ringkäigust osavõtjate arv oli suurim, mis kunähti kuivõrd suureks see ettevõte on olnud. Kolme tunni jooksul nähti kuivõrd suureks see ettevõte on paisunud, mis kord väikses teise korruse ruumis omale eluõigust otsis — ja selle ka on leidnud.

Kolimine

J. KRULL

Wilcox Lake Sauna
PEREKONNA SAUN
464 Sunset Beach Rd., P.O. Box 460
Oak Ridge, Ontario L0G 1P0

Tel. 773-0497

Ungarlastest Kanadas

Uus raamat Kanada generatsioonide seerias

Möödunud nädalal ilmus McClelland & Stewart Ltd. kirjastusel „Canadian Roots: A Celebration of Canadian Stories" seerias N.F. Dreiszigneri, M.L. Kovacz'im Paul Body ja Bennett Kovringi raamat „Struggle and Hope: The Hungarian Canadian Experience".

Sel puhul Kanada mitmekultuuri minister Jim Fleming tähistas raamatu ilmumist kanada ja etnilisele meediale ja kirjastustegelasile korraldatud vastuvõtul. Eestlasist viibisid kohal ajalehtede esindajad ja dr. K. Aun, ingliskeelse eestlaste kohta kirjutamisel oleva teose autor. Toronto Pressi Klubi ruumides oli arvukalt külalisi.

Miniter J. Fleming selgitas lühidalt mitmekultuurilisust, mis koosneb immigratsioonist,

võrdsusest kanada ühiskonnas ning kultuurilisest intergratsioonist, mis on andnud Kanadale väga mitmekülgse ühiskonna.

Ta soovitas, et antagu kõigile meie lastele teadmine selle maa rikkusist.

Puudutades sündmust, ta ütles, et Kanada etniliste generatsioonide seerias on seni ilmunud 7 raamatut, lisaks ülalnimetatule veel raamatud portugali, poola, shoti, kreeka, araabia ja norra rahvaste osast Kanada ajaloos. Teoksil on veel 12 raamatut.

Ta iseloomustas olukorda ja ütles, et pole kerge saada teateid etnilistest rahvastest ja nende ühiskondadest,

kuid selles seerias ilmuvad raamatud räägivad nende rahvaste poolt jutustatud loo, ilma et valitsuse poolt oleks eeskirju antud ja vahele segatud.

Uuem neist on ungari ühiskonnast kirjutatud raamat, kes pärast 1956. aastat on andnud suure panuse Kanadale igal selle elualal.

Kirjastuse poolt, koos N.F. Dreisigeriga anti uuest raamatust üks eksemplar üle minister Flemingule.

T. E. Segakoor käis Buffalos

Toronto Eesti Segakoor on juba viimase 15-e aasta jooksul külastanud Buffalo eestlaskonda. Möödunud nädalalõpul tehti järjekordne külaskäik sealse eesti koguduse kutsel ja vastuvõtul. See oli väga sõbralik ja meeldiv kohtumine sealsete eestlastega ning jättis parimad muljed.

27. novembril sõideti kahe bussiga, kokku 80 inimesega, kellest 70 olid lauljad, naaberriigi eestlasi külastama. Sinna jõudes perenaised Olga Kotka, Aino Zirna ja Helene Varik juba ootasid valmistehtud toiduga. Vastuvõtjate hulgas oli ka koguduse nimel kutse andja Endla Lüdig. Söögilauas tervitas külalisi Buffalo koguduse esimees Edgar Zirna, kellele vastas T.E. Segakoori esimees S. Preem, öeldes et nüüd ta alles mõistab, miks Toronto segakoor alati Buffalosse kipub, kuna siin on nii lahke vastuvõtt.

Pärast vastuvõttu toimusid kirikus lauluharjutused.

Jumalateenistusel, kus jutlustas pastor J. Teras, laulis koor Uno Kooki juhatusel K. Türnpu „Püha", K. A. Hermanni „Troosti laulu", L. Beethoveni „Kõik taevad laulvad".

solist G. Soans laulis F. Händeli „Largo", F. Schuberti „Ave Maria" ja lõpupalves „Meie Isa" palve, orelil saatis meisterlikult P. P. Lüdig.

Lõpuks laulis koor veel J. Aaviku „Hoia, Jumal, Eestit".

Pärast jumalateenistust järgnes sõit bussidega miili kaugusel olevasse Internatsionaalsesse Instituuti. Seal ootas ees uus grupp perenaisi kaetud laudadega, Vaike Kaasik, Malle Matvei ja Hilda Sikk olid valmistanud väga rikkaliku ja maitsva laua.

Söögi ajal oli võimalus Toronto ja Buffalo inimestel sõprussidemeid luua. Sellele järgnes koori esinemine, lauldes seekord ilmalikke laule.

Koorijuht U. Kook alustas naislauljatega, esitades E. Oja „Suveööl", järgnesid segakoorilt A. Pruuli „Kodumaine kevad", W. Peterson-Bergeri „Männikus" ja J. Kappeli „Oleksin laululind".

Iga laulu eel koorijuht andis kommentaare ja sidus neid mälestuskildudega, kuna nad olid juba Saksamaal kohtunud P.P. Lüdiguga. Lõpuks lauldi tema isa Mihkel Lüdigu laul „Naabrikülas".

Pärast kava tänas lauljaid Buffalo koguduse esimees ja kiitis väga koori esinemist. Eriti meeldiv oli G. Soansi solistina esinemine, mida hinnati kohalike eestlaste poolt. Koori kutsuti jälle tagasi oma kauni lauluga.

Koori poolt vastasid vastuvõtjale U. Kook ja S. Preem, tänades väga meeldiva vastuvõtu eest.

Siis oldi Buffalo rahvaga veel koos kuni aeg oli lahkuda ja bussid jõudsid õhtul kella 9 paiku jälle Torontosse tagasi,

oldi rõõmsad õnnestunud esinemise üle.

Buffalo eestlaskond ei ole enam suur. Ka polnud Ühendriikides oleva lõikustänupüha tõttu kõigil võimalik sündmusest osa võtta. Kuid ligemale 100 inimest olid Buffalost, Rochesterist, Rockportist ja teistest ümbruskonna keskustest, kus eestlasi leidub.

● Karin Saarsen, kes Rootsis töötab ajakirjanikuna ja kes kuulus varemalt Radio Liberty eestikeelsete saadete toimetusse, jätkab kaasatöötamist Stokholmist. Tal läks 11. aprillil saatesse 500 esinemine.

● „Smålands Tidningen" toob leheküljelise kirjutuse Svinhultis elava kooliõpetaja Robert Nugini 70. sünnipäeva puhul. Saavutanud Tartus kooliõpetaja kutse, töötas ta õpetajana, töö kõrval jätkates õpinguid usuteaduse alal ülikoolis. Võtnud osa II maailmasõjast pääses ta hiljem Rootsi, kus õppis vabrikutöö kõrval ja saavutas algkooliõpetaja kutse, hiljem veel aineõpetaja õiguse. Ta tegutses agaralt ühiskonnas. Eriti silmapaistev olnud ta selgitustöö olukordade kohta N. Liidus.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

		Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

(Järg lk. 3)

KALLIST TADITÜTART

JENNY KREEK'i

neiuna PULK
surnud 30. novembril 1982 Sebring'is, Ohio

leinab

ANTS SAAR perekonnaga

OMA ARMAST LEKTORIT

õp. WALTER KOPPERMAN'i

„Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minusse usub, see elab, ehk ta küll sureb!"
Joh. 11:25

mälestab sügavas leinas

EELK USUTEADUSLIKU INSTITUUDI PERE

Oma armast vilistlast

prof. JUHAN AAVIK'ut

sündinud 29. jaanuaril 1884 Viljandimaal
surnud 26. novembril 1982 Stokholmis

mälestab leinas

korp! REVELIA

Armas

Walter Kopperman

Sündinud 1. juunil 1913 Tallinnas
Surnud 3. detsembril 1982 Allen Town, USA

Puhka Jumala rahus!

EELK KANADA Praostkond ja ametivennad

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
(lõunapool Eglintoni)
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd.
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

Lugupeetud korp! Revelia vilistlast

prof. JUHAN AAVIK'ut

leinab

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Armast koorijuhti

prof. JUHAN AAVIK'ut

mälestavad kurbuses endised Juhan Aaviku koori liikmed

LYDIA JOHANSON-KÖÖP
ENDLA MATIESEN-MERIORG
SELMA ja MEINHARD PÕLDMA
TAMARA SCHÖNBERG-RAYE
ALMA WITTE

Surma läbi lahkunud venda, onu ja vanaonu

Kristov Linkruus'i

sündinud 9. veebruaril 1907 Eestis, Viinistul
surnud 24. novembril 1982 Rootsis, Göteborgis

leinavad

vend JAAN abikaasaga
vennalapsed:
MAIRE perekonnaga
ELSI perekonnaga
KOIT perekonnaga
õde AMILDE abikaasaga
õetütar MALL perekonnaga

Puhka rahus
Põhjala mullas!

Armast sõpra, ooperilauljat

EEDO KARRISOO'd

surnud 23. novembril 1982 Portlandis, Oregonis, USA-s

mälestavad

RUDOLF ja IRENE OLLJUM

Armast onutütart

LEIDA KLETENBERG'i

mälestavad

„Mina olen ülestõusmine ja elu."
Joh. 11:25

EDUARD LIIVOJA
AUGUST LIIVOJA abikaasaga
Torontos
SINAIDA MÄGI Eestis

KIRIKUD

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

III KRISTUSE TULEMISEPÜHA — CANTATE DOMINO JÕULUKONTSERT - JUMALATEENISTUS pühapäeval, 12. detsembril kell 11 hommikul. Cantate Domino dr. Roman Toi juhatusel, kaastegevad Leida Järvi, Elna Libe, Virve Mathias, Alli Vähi; Mart Laanemäe — oboe, organist Lembit Avesson. Teenib õp. Andres Taul. Pärast jumalateenistust LÕUNASÖÖK all suures saalis: pannkoogid ja vorstikesed, noorte korraldusel. Hind $3.—, puhastulu köögi korda-seadmiseks. Leerieelsed, pühapäevakool, leeritund.

12. dets. JUMALATEENISTUS EHATARES. Solist Lydia Kööp.

Laup., 18. dets. kell 6.00 õ. ingliskeelse koguduse jõulu-jumalateenistus. Järgneb koosviibimine. Solist Monica Zerba.

Pühap., 19. dets. kell 11.00 hommikul IV ADVENT. Pärast jumalateenistust koguduse jõulupuu.

Reedel, 24. dets. JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUSED:

1. kell 12.00 p., laulab lastekoor Margit Viia juhatusel. Ingliskeelse koguduse pühapäevakooli noored Elva Palo juhatusel.

2. Kell 4.00 p.l. Laulab noortekoor „Lootus", jutlustab piiskop Karl Raudsepp.

3. Kell 6.00 p.l. Laulab Cantate Domino.

Laup., 25. dets. JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS koos ingliskeelse kogudusega kell 11.00 homm.

Pühap., 26. dets. jumalateenistus jääb ära.

Reedel, 31. dets. VANA AASTA ÕHTU JUMALATEENISTUS kell 6.00 p.l. Armulaud. Solist Helmi Betlem.

Laup., 1. jaan. jumalateenistus jääb ära.

Pühap., 2. jaan. JUMALATEENISTUS kell 11.00 homm. Solist Avo Kittask.

Koguduse kantselei on avatud teisip. 10.00—18.00 ja neljap. 12.00—15.00.

Õpetaja kõnetunnid: kolmapäeval 9.30—2 p.l. neljapäeval 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 19. dets. kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus.

JÕULU - JUMALATEENISTUS toimub 24. dets. kell 2 p.l. Peetri kirikus.

OTTAWA EESTI EV.- LUTERI USU PAULUSE KOGUDUS

Õpetaja O. Gnadenteich
Kirik: King Edwardi ja Vilibrodi tänavate nurgal

JÕULU JUMALATEENISTUS on laupäeval, 18. detsembril kell 4 p.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS

Kirik: 18 Victoria Ave. S.
Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton Ont.
L8F 3Y4, tel. 527-0410.

Pühapäeval, 12. dets. kell 16.00 noorte KÜÜNLAVALGUSE ADVENDITEENISTUS. Teenivad noored ja kog. õpetaja, jutlustab stud. theol. Indrek Järve. Solist Kadri Nõmmik, orelil Eva Rammo. Järgneb kohvilaud ettekannetega.

Laup., 18. detsembril kell 16.00 NORMAN I. REINTAMME jõulukontsert kirikus.

Pühap., 19. detsembril kell 10.00 INGLISKEELNE JÕULUTEENISTUS.

Jõululaupäeval, 24. detsembril kaks jõuluteenistust: Kell 13.00 jõuluteenistus KITCHENER-WATERLOOS, St. John'i kirikus, 22 Willow St. Waterloo. Teenib koguduse õpetaja, orelil Ilse Conrad.

Kell 19.00 JÕULUÕHTU LITURGILINE JUMALATEENISTUS St. Peters'si anglikaani kirikus, 705 Main St. East, Hamilton. Teenib koguduse õpetaja, laulab HES Segakoor O. Kopvillemi juhatusel, orelil Eva Rammo. Laululehed.

VANA-AASTA JUMALATEENISTUS armulauaga neljapäeval, 30. detsembril kell 18.30. Teenib koguduse õpetaja, orelil Norman Reintamm.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Jumalateenistus ja koguduse jõulupuu on laupäeval, 11. dets. kell 4 p.l.

Jumalateenistusele järgneb jõulukoosviibimine jõuluvorsti ja kohvilauaga. Ettekandeid.

JÕULUÕHTU jumalateenistus on 24. dets. kell 4 p.l.

VANA-AASTA ÕHTU jumalateenistus armulauaga on 31. dets. kell 5 p.l.

KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 12. dets. kell 10.15 hommikul PÜHAPÄEVAKOOL, kell 11.00 homm. KOLMANDA ADVENTPÜHA - JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid, solist Senta Medri. Kell 6.00 VÄLISMISJONIÕHTU, misjonär Molin, mees-vokaalansambel.

Pühap., 19. dets. kell 10.15 hommikul PÜHAPÄEVAKOOL, kell 11.00 homm. NELJANDA ADVENTPÜHA - JUMALATEENISTUS, ansambel „Gloria". Kell 5.00 õ. PÜHAPÄEVAKOOLI JÕULUPUU, laste ettekanded, noortekoor „Päike", kinkepakid.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172

Pühap., 12. dets. kell 4 p.l. III KRISTUSE TULEMISE PÜHA JUMALATEENISTUS ja pühapäevakool. Enne teenistust kell 3 p.l. piiblitund. Teenistusele järgneb koguduse jõulupuu pühapäevakooli ettekannetega. Ühine jõululaud sooja toiduga.

Pühap., 19. dets. kell 11 homm. IV KRISTUSE TULEMISE PÜHA JUMALATEENISTUS. Teenib diakonõpetaja Albert Roost. Pühapäevakool.

Reedel, 24. dets. kell 4 p.l. JÕULUÕHTU JUMALATEENISTUS. Kaastegevad Tamara Norheim, Vana Andrese koguduse segakoor P. Tammearu juhatusel ja külalisena „Estonia orkester" Uno Kook'i juhatusel. Organist Tiina Mitt-Kreem.

Laup., 25. dets. kell 12 p. JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS. Ingliskeelne JUMALATEENISTUS kell 1.30 p.

Kiriku koori harjutused igal esmaspäeval kell 7 õ. kiriku ruumes.

LEERITEENISTUS VANA ANDRESE KOGUDUSES algab pühap., 9. jaan. Leeriõpilased palutakse registreerida koguduse õpetajale kas telefoni teel või õpetaja kõnetunni ajal.

ÕPETAJA KÕNETUNNID kiriku kantseleis teisipäeviti 5—7 õ., neljapäeviti 2—8 ja pärast igat jumalateenistust.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühap., 12. dets. kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja täiskasvanuile. Kell 3 p.l. PEREKONNAJUMALATEENISTUS, lapsed esinevad jõulukavaga, lühikõne: Allan Laur.

(Buss Eesti Kodust kell 1.30 p.l.)

Kolmap., 15. dets. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2.
Tel. 483-2478 ja 1-527-0410

Pühap., 19. dets. kell 17.00 advenditeenistus ja pühapäevakool. Laulab Kadri Nõmmik, orelil Marta Kivik. Järgneb jõulupuu, ettekanded pühapäevakoolilt.

Jõululaupäeval, 24. dets. kaks JÕULUTEENISTUST: Kell 15.00 jõuluteenistus VIRGINIA UNITED KIRIKUS, (Hwy 48 & Royal Beach Rd). Teenib õpilane Tiit Tralla, solist Getrud Welin, orelil Ed. Welin. Laululehed.

Kell 16.00 jõuluõhtu liturgiline JUMALATEENISTUS Torontos Redeemeri kirikus. Teenib koguduse õpetaja. Solist Helmi Betlem, orelil Leida Pilt. Laululehed

I. JÕULUPÜHAL, 25. detsembril kell 11.00 JÕULUTEENISTUS EHATARES, 40 Old Kingston Rd., West Hill.

Vana-aasta õhtul, reedel, 31. detsembril kell 18.30 JUMALATEENISTUS armulauaga.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus, 501 Davisville Ave., Toronto. 19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 Mapleside Ave. Hamilton, tel, 527-0410.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 12. dets. kell 11.00 homm. JUMALATEENISTUS, kõnelevad: V. Ojaste ja jutl. E. Saraoja. Lauluettekandeid.

Laupäeval, 18. dets. kell 3 p.l. PEREKONDLIK JÕULUKOOSVIIBIMINE, jõulukava. Õhtusöök.

Leinateateid

Hammondis, USA-s, suri 12. augustil Elfriede Muna, sündinud 29. novembril 1905 Tartus.

Tallinnas suri 13. augustil Alide Marie Reimde, sündinud 11. mail 1897.

Houstonis, Texases, suri 5. sept. Johannes Mosin, sündinud 3. aprillil 1924 Tartus.

N. Liidu uus piiriseadus

Uusi abinõusid Lääne mõjude tõkestamiseks

MOSKVA — N. Liit on avaldanud uue piiriseaduse, mis on mõeldud vastutasuks Lääne intensiivistunud ideoloogilisele, majanduslikule ja moraalsele õõnestustööle, teatas teadeteagentuur Tass.

Uus seadus, mis möödunud reedel ülemnõukogu poolt vastu võeti, esitati KGB ülema Vitali Fedorchuki koostatuna. Seadus hakkab kehtima 1. märtsist ja näeb ette mitmesuguseid vastuabinõusid smuugeldamisele, narkootika sisseviimisele ja relvastatud sissetungile.

N. Liidu piirivalvurite arvu arvestatakse 300.000-le ja uues seaduses antakse neile õigus konfiskeerida videolindistusi,

mis on kahjulikud riigi poliitiliste ja majanduslike, riigi julgeoleku ja inimeste tervise ning moraali huvides.

Piirivalvureile on antud ka range kontroll õigusraamatute, käsikirjade, heliplaatide, helilintide ja fotomaterjali üle.

Teadaanne pensionäridele

Eesti Pensionäride Klubi Torontos jõulukoosviibimine on neljapäeval, 16. detsembril kell 2.30 p.l. Eesti Maja suures saalis. Klubi liikmed ja külalised teretulnud.

Juhatus

Kolme kooliõpetaja juubelid

Novembri lõpus toimus Eesti Maja klubiruumis Eesti Õpetajate Ühingu koosviibimine, kus tähistati kolme õpetaja kas isiklikke ümmargusi sünnipäevi või 30-aastaseid ametijuubeleid. Hella Leivat tähistas 70-aastast sünnipäeva ja 30-aastast õpetajaks olemist TES algkoolis, H. Rüdnva 70-aastast sünnipäeva ja Ludvig Luide 30-aastast ametijuubelit.

Koosviibimise avas ühingu esimees H. Leivat, misjärel mälestati möödunud tegevusaastal surma läbi lahkunud Aleksander Raudseppa. Endla Komi deklameeris kauaaegse koolimehe mälestuseks H. Leivati ja V. Kotkas-Kimbergi kirjutatud luuletused.

H. Ründva pidas kõne H. Leivatile, meenutades ta kooliõpetaja tööd eesti ühiskonnas, kus Eesti Maja koridorid on täis elavat tegevust, kui eesti arstid, advokaadid jt. toovad oma lapsi eesti kooli.

H. Leivat alustas siin õpetajaametit 1952. a. Omo kodus valmistati koolitahvlid. L. Luide grupp töötas Kalvikute ja Allikate kodudes.

Õpetajaist, kes on nii palju vaeva näinud, räägitakse uhkelt nende õpilaste poolt.

H. Leivat vastas kõnelejaile, et aastad on lennanud kiiresti, koolitööd on tehtud armastusest ja see pole olnud raske, on jätnud huvitavaid, sügavaid ja armsaid muljeid.

Edgar Marten kõneles H. Ründvale, imetledes tema alati meenutatavaid huvitavaid lugusid,

misjärel nii H. Leivatile, kui ka H. Ründvale anti roose,

E. Komi esitas V. Kotkas-Kimbergi luuletuse H. Leivatile, H. Ründvale ja L. Luidele; viimane ei olnud koosviibimisele tulnud.

Omalt poolt tervitas Eestis olevate H. Ründva õpilaste nimel V. Lenk, kes on kunagi kodumaal olnud H. Ründva õpilane.

Eesti õpetajate Ühingu liikmed Eesti Majas toimunud koosviibimisel, kus tähistati kolme õpetaja 30-aastaseid ametijuubeleid TES Täienduskooli õpetajaina. Pildil esireas vasakult täienduskeskkooli ja gümnaasiumi juhataja Edgar Marten, koolikomitee esimees Hans Lupp, juubilarid Hella Leivat ja Henn Ründva, lasteaia juhataja Ilve Vaikla ja Endla Komi; seisavad Georg Iltal, Leida Marley, Virve Gering, Valdek Lenk, pr. Lenk, Juta Puhm, Karl Vaikla, pr. Meikar, I. Kütt ja V. Kotkas-Kimberg. Kolmas juubilar Ludvig Luide puudub pildilt.

Eestlased Toronto jõulunäitusel

Möödunud pühapäeval Metropolitan Toronto Community Folk Art Council korraldas North York Civic Centre ruumes näituse „Jõulud ümber maailma". Pärast mõneaastast vaheaega esinesid ka eestlased, seekord Kalev-Estienne teostusel ja esinemisega.

Ülemisel korrusel oli 21 rahva jõulumotiivilised väljapanekud, kus üheks osaks olid nende rahvaste pühadetoidud, jõulupuu kaunistamise komme ja mõnda selle rahva etnograafilisest omapärast.

Väljapanekute juures kandsid iga rahva liikmed oma rahvarõivaid, mis muutis kogu jõulunäituse värviküllaseks.

Eestlastel oli arvukas kogu raharõivais nukke, nahkesemeid, tekstiilkäsitöid ja siis terve valik küpsetatud kooke, piparkooke ja suur kringel,

mille oli valmistanud Aino Jõgeda. Pagaritooteid oli annetanud Rooneeme pagariäri, kauni eestivärvidega lillekaunistuse Gardenia lilleäri. Näituse oli kunstiliselt kujundanud Kai Käärid.

Alumisel korrusel oleval poodiumil toimus kavaline osa, mille alul The North York Concert Band mängis jõulumuusikat. Selle järel erimaade esinejad kas laulsid või tantsisid. Eestlaste poolt esinesid Kalev Estienne tütarlapsed Evelyn Koopi juhatusel.

Community Folk Art Councilis on eestlaste esindajaks Lia Viinamäe, kes eestlaste väljapaneku korraldajaks leidis Kalev Estienne ja viies jälle eestlaste nime ja omapära sellele laialdast tähelepanu leidnud näitusele.

Vajame LAPSEHOIDJAT 2 väiksele poisile (1½ ja 3½) esmaspäevast kolmapäevani Dufferin & Steele

Palun helistage 669-5930

Vajatakse usaldusväärset

KODUHOIDJAT talvekuudeks

möbleeritud majja Royal York & Kingsway. Helistada **239-2070** õhtuti.

EESTLASTE TURISMIREIS EUROOPASSE. „MARTIN LUTHER JA REFORMATSIOON." 16 päeva, mai 9.—24. 1983. a. Külastatakse 6. maad ja järgmisi paiku: Amsterdam, Brüssel, Pariis, Köln, Koblenz, laevareis Rheini jõel, Worms, Heidelberg, Augsburg, München, Fussen, Innsbruck, Veneetsia, Firenze (Florence), ja Rooma. Eestlastele reserveeritud omaette „Deluxe" buss ja 1. klassi hotellid. Soovikorral võimalus juurde võtta lisareis (Option) Pühale Maale.

Informatsiooniks ja broshüüriks palume kirjutada aadressil: Rev. Helmut Rüdmik, 783 Arton Lane N.E. PORT ST. LUCIE. Florida 33452. USA.

Eesti nukuteatri tootja hüppas ära

Avameelsus tegi tagasisõidu võimatuks

STOKHOLM (EPL) — „Olen sattunud sellisesse olukorda, et ei julge koos teiega Nõukogude Liitu tagasi pöörduda..." Selliselt algab kiri, mille Hispaania pealinnas Madriidis Nõukogude turismigrupist ära hüpanud Tallinna nukuteatri rezhissöör Elbert Tuganov jättis oma reisikaaslastele hotelli maha selgitamaks, miks ta nendega koju tagasi ei pöördu. Kirjas on öeldud:

— Olles 11. novembril veidi külmetanud, ei läinud ma kohtumisele Maroko kineastidega ega ka kohtumisele NSVL kultuurikeskusesse. Olin veidi pikali ja ravitsesin end. Õhtuks läksin alla halli, et oodates teid vaadata veidi televiisorit.

Mu naabriteks osutusid mingid saksa turistid. Viisakusest tuli vahetada nendega mõni sõna ja sellega meie jutt lõppeski. Juba tuli meie grupp ning me läksime sööma.

Täna, pärast tutvumist kuningliku paleega, kohtasin linnas ootamatult neidsamu saksa turiste.

Me tundsime üksteist kohe ära ning kohe algas küsitlus kust keegi tuli, ning huvitav ja avameelne vestlus. Tuli välja, et nad on abielupaar, ja külastasid mõni aasta tagasi ka Nõukogude Liitu. Nad olid väga huvitatud elust meie maal.

Mina omalt poolt esitasin küsimusi praegu väljakujunenud olukorra kohta Lääne-Saksamaal, seoses kantslerite vahetusega. Minu vestluskaaslane oli tark ja teadlik meesterahvas. Ta andis mulle üpris kriitilise ülevaate elust omal maal ja esitas ka minule huvitavaid küsimusi meie elust. Jutuajamine oli väga avameelne.

Ma nõustusin temaga, et kahjuks ei osata meie maal teha lõppu isikukultusele ja avaldasin temale oma veendumuse, et kui meil lõpetataks isikukultus, siis saaks meie elu olema palju parem ja loogilisem.

Ma ütlesin, et ma ei saa aru, kuidas võidi anda L. Brezhnevile tema kolme kirjatöö eest riiklik preemia kirjanduse ja kunsti valdkonnas. Edasi ma ütlesin, et ma ei saa aru, kuidas võis sellise suure riigi, nagu seda on Nõukogude Liit, kõige tähtsam poliitikategelane kirjutada sellist raamatut, nagu tema „Mälestused". Mina loen seda väga mittetõsiseks tööks.

Need „Mälestused" ei puuduta üldse Nõukogude Liidu ajaloo kõige kriitilisemaid ja traagilisemaid ajajärke. Autor ei anna mitte mingisuguseid hinnaguid ega omaenda suhtumist selle perioodi kohta.

Minu arvates on „Mälestused" egoistlik enesekiitus ja on adresseeritud rumalale ja mittekriitilisele lugejale.

Pärast seda avaldasin ma oma arvamust, et on aeg, et L. Brezhnev kasutaks seda õigust, mida on antud igale nõukogude kodanikule ja läheks teenitud puhkusele.

Nagu näete oli meie vestlus väga avameelne ega erinenud millesski suurima osa nõukogude inimeste mõtetest.

Ma oleks võinud seda kõike maha vaikida, kui ei oleks olnud seda üht momenti — meie vestluse lõpul märkasin, et mu vestluskaaslane lülitas välja väikese kaelas rippuva magnetofoni.

Minu protesti peale ütles ta, et oli väga huvitav kuulda nõukogude inimese avameelset juttu.

Ma oleksin võinud ju pöörduda tagasi Nõukogude Liitu, paluda seal andeks ning võtta oma sõnad tagasi. Kuid ma rääkisin ju puhtast südamest. Ma kritiseerisin konkreetselt ainult üht isikut, kellest ma olen veendunud, et ta ei suuda juhtida riiki nii nagu oleks vaja.

See on minu isiklik arvamus, mida ma kogesin elades N. Liidus 42 aastat.

Inimene ei jäta nii lihtsalt maha oma kodu, oma lähimaid. Selleks peab olema tõsine põhjus.

1939. aastal jätsin ma maha oma lähimad ja sõitsin Berliinist Eestisse sellepärast, et ma ei tahtnud saada fashistliku Saksamaa kodanikuks.

Nüüd pean ma oma kodu maha jätma sellepärast, et olen avameelselt välja öelnud oma isikliku arvamuse.

Ma olen ENSV „Rahvakunstnik", olen „Nõukogude Eesti Preemia" laureaat, mul on mitu autasu ja aukirju ENSV Ülemnõukogu Presiidiumilt. Ma olen samuti ENSV „personaalpensionär", ühe sõnaga — ma olen kindlustatud inimene.

Ma ei jäänud siia sellepärast, et mulle kapitalistlik maailm meeldib. Ei, ma tean, et mul saab olema väga raske.

Kui ma oleksin tahtnud jääda raja taha varem, mul oli selleks küllalt võimalusi: alates 1962. a. oli see minu 20. välissõit. Sealhulgas olin Kanadas, kaks korda Soomes, kolm korda Prantsusmaal ja neli korda Lääne-Saksamaal ja Lääne-Berliinis.

Mul on väga kahju, et Nõukogude Liidus ei ole mingit kriitikat ega ole mingit institutsiooni, kus võib välja öelda oma isiklik arvamus. Aga seda oleks vägagi vaja!

Ilma selleta ei saa olla üksköik millise riigi arukat juhtimist, vaid saab olla ainult diktatuur.

Madriid, 22.10.1982

E. Tuganov

ESTO MUTUAL FUND, LTD

Aktsia hind 1. detsembril $11.47

Toronto, Ont. M5H 1J8
145 King St. W., Room 1900

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

EKK muusikavõistlused

Eesti Kunstide Keskuse muusikavõistlused toimuvad 26. veebruaril 1983 Torontos Peetri kiriku suures saalis. Talentide klassides jääb vaba valik keelpillide, klaveri, laulu ja teiste instrumentide õpilastele. Eesti helitööde klassis on võistluste toimkond valinud järgmised palad klaveri alal:

I klass — Kasemets „Old Macdonald";
II klass — Aavik „Emake" ja „Laulge poisid";
III klass — Aavik „Kevadel";
IV klass — Saar „Pillilugu";
V klass — Päts „Karjamaal";
VI klass — Raid „Hällilaul" ja „Juku".
VII klass — Eller „Pastoraal";
VIII klass — Kapp „Valss skertsando" või „Menuett";
IX klass — Bleive „Ketraja";
X klass — Eller „Liblikas" või Saar „Improvisatsioon".

Laulude nimestik ilmub hiljem. Informatsioon ja registreerimine enne 1. veebr., Margit Viia, tel. 222-6359.

PEEL CHAPEL 2180 Hurontario St., 279-7663

RONCESVALLES CHAPEL 636 Roncesvalles Ave. 533-7956

YORKE CHAPEL 2357 Bloor St. W. 767-3153

Turner & Porter FUNERAL DIRECTORS LIMITED

Off-the-Street Parking at all Chapels.

Meeldiv, väärikas ja individuaalset tähelepanu osutav teenimine. Oma parkimisplatsid kõikide matusemajade juures

Tulge kokku Tartumaa rahvas!

Mitte küll Emajõe kaldale, kuid Eesti Majja Torontos 10. dets. kell 8.30. Asetame sildi alla esikusse, kus on nimetatud koosoleku ruum.

Killapeol, mis toimus hiljuti Eesti Majas, tuli Tartumaa punktide alusel I-le kohale. Tartumaa näituseosa oli täidetud Etnograafilise Ringi poolt, aga kus olid tartlased oma seltsiga? Kus olid Tartumaa daamid, kes Tartumaa näituseosa oleks kindlasti kenama teinud, kui see oli.

ESTO-84 tuleb lennates lähemale. Royal York'is on ette nähtud maakondade kokkutulek. Esiteks iga maakond omas ruumis, hiljem ühine õhtusöök.

Kuidas meie, Kanada tartlased suudaksime seda piinlikku olukorda taluda, kui meie kaastartlased üle maailma kokku tulevad ja Royal York'i koridoremööda tartlaste kogunemiskohta otsivad ja kes teab, jääksidki otsima! Ning — millise maakonna sappa meie tartlased peaksime siis end haakima?

Sellepärast, tartlased, pead püsti, õlad sirgeks, sihid selgeks ja meiegi selts saab loodud lauluga: „Sääl kus Emajõgi voolab..."

Tartlane

„Lucia" Peetri kirikus

Rootsis ja teistel põhjamaadel populaarset Lucia-päeva pühitsevad rootslased ja taanlased ka Kanadas. Suurim Lucia-päeva tähistamine Torontos toimub igal aastal Toronto Rootsi Luteriusu koguduse korraldusel.

Tänavune rootsi koguduse Luciapäev toimub laup., 11. dets. algusega kell 18.00 Toronto EELK Peetri kirikus. Esinevad rootsi koguduse pühapäevakooli ja tütarlaste koorid Ulla-Gerd Kuessi juhatusel, vaimulik talitus õp. T. Nõmmikult, kõneleb rootsi konsul, orelil dr. R. Toi.

Lucia-õhtu lõpeb kohvi ja „lussekatorite" serveerimisega ning jõululaadaga kiriku alumises saalis.

TORONTO TSENTRAALSEIMA ASUKOHAGA MATUSEBÜROO

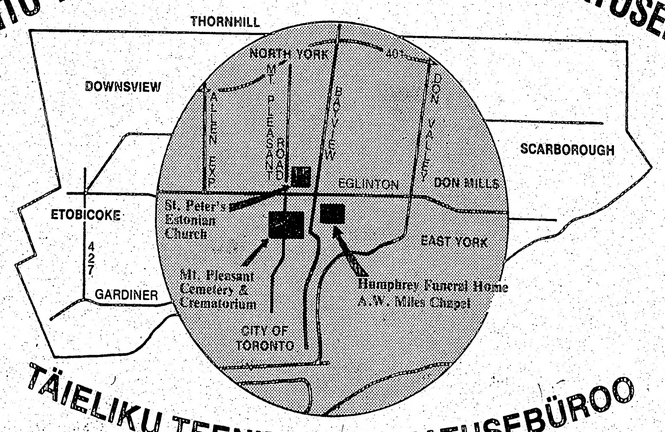

TÄIELIKU TEENIMISEGA MATUSEBÜROO

Tsentraalne asukoht 1403 Bayview Avenue (Davisville Ave. kohal) the Humphrey Funeral Home – A.W. Miles Chapel on kergesti juurdepääsetav kõigi peateede kaudu, kaasaarvatud 401, Don Valley & Gardiner Expressways.

Juurdepääs T.T.C. transpordiga on võimalik Davisville bussiga Yonge-Davisville jaamast, 1 peatus põhjapool St. Clair'i, 1 peatus lõunapool Eglinton'i.

Humphrey Funeral Home
A.W. Miles Chapel
1403 Bayview Avenue, Toronto
(at Davisville)
487-4523

SPORT

Spordimärkmeid

Rootsis, Halmstadis peetud tõstevõistlustel saavutati kaks uut tevõistlustel saavutati kaks uut maailmarekordit. Bulgaarlane Blagoi Blagojev tegi need 90 kg klassis. Ta parandas 7,5 kg võrra oma nimel olnud rebimise maailmarekordi, saades üles 195 kg. Blagojevi kogutulemus oli 417,5 kg ja on 5 kg parem kui venelase Adam Saidulevi endine maailmarekord, mis tehti aasta tagasi.

Kopenhaagenis peetud tõstevõistlustel parandas kuubalane Danil Nunez alla 60 kg klassis rebimise maailmarekordi, saades uueks rekordiks 137,5 kg.

☆

Reuteri Pakistani korrespondendi teatel on 45-aastane svheitslane Silven Soden esimene, kel õnnestus laskuda suuskadel mäe tipult, mille kõrgus on üle 8000 m. Laskumine 8035 m üle merepinna olevalt Gasherbrumelt kestis 9 tundi.

☆

FIFA (Federation Internationale de Football Association) 43. kongress toimus tänavu Madriidis sealse maailmameistrivõistluse ajal. FIFA-sse kuulub 151 liikmesriiki. Jalgpalli mängib 39.834.643 inimest, neist 53.532 on elukutselised. 331.935 klubil on välja panna 769.019 nais- ja meeskonda.

☆

Maailma tugevamate kuulitõukajate hulka jõudis tänavu lätlane Janis Bojars, 26-aastane puusepp, kellele meeldib ka talutööd teha. Esmaskordselt sai ta jagu 21 m piirist ja näitas hooaja parimat tulemust 21.15-ga, mis on uueks Läti rekordiks. Hiljem viis ta selle 21.31-le. Ateenas peetud Euroopa meistrivõistlustel jäi ta 20.82-ga hõbemedalimeheks.

Janis ei tunne ega tea oma vanemaid, ta on kasvanud üles lastekodus. Elavaloomuline ja iseseisev poiss harrastas jalgpalli, poksi ja jooksu, kuid koolis juhtis võimlemisõpetaja ta kuulitõukele. Vahepeal ta heideti õpperühmast välja spordirezhiimi rikkumise pärast ja ta jätkas oma treeningut iseseisvalt. Kui see aga tulemusi ei andnud, läks ta tagasi endise treeneri juurde, öeldes et ta on otsustanud uut elu alustada: ta ei ole enam Janis Pugatshov. Et alatiseks unustada lapsepõlve, mis sai veedetud ilma vanemate armastuseta, võttis ta omale naise perekonnanime Bojars.

Spordiuudiseid kodumaalt

N. Liidu ametiühingute meistrivõistlustel saavutasid meistritiitlid Tartu üliõpilased Margus Kukk ja Heiki Lomp. Kukk oli parim 100 m vabaujumises 55,3-ga ja esimene 100 m liblikujumises 59,1-ga. Lomp võitis 100 m ja 200 m rinnuliujumised aegadega 1.09,8 ja 2.32,5.

Teistest eestlaste tagajärgedest on märkida: Peeter Matt teine 100 m vabaujumises 56,4-ga, kolmas 200 m vabaujumises 3,03,0-ga. Teise koha saavutas „Kalevi" ujumismeeskond meeste 4 x 100 m vabaltteateujumises ajaga 4.47,5 ja meeste 4 x 100 m kombineeritud teateujumises ajaga 4.12,3. Eesti võistkonda kuulusid Kiil, Lomp, Matt ja Kukk.

Naistest saavutas Irina Dunets teised kohad 100 ja 200 m seliliujumises ning naiste 200 m kompleksujumises. Lisaks saavutasid eestlased veel neljandaid, viiendaid ja kaugemaid kohti.

☆

43. laskemaailmameistrivõistlusel Caracases saavutas Inna Rose, kes juba varem oli saavutanud kuld- ja pronksmedali õhupüstolist laskmises, veel kuld- ja hõbemedali spordipüstolist laskmises. Individuaalselt oli Inna 586 silmaga neli silma rohkem lasknud ungarlanna Palma Baloghi järel teine.

MALE

Luzernis lõppes maleolümpiaad. Esikohale tulid venelased Anatoli Karpov ja Harry Kasparov, saavutades 42,5 punkti võimalikust 56-st. Tshehhid said hõbemedali 36 punktiga, USA pronksmedali 35,5 punktiga, neljandaks Jugoslaavia 35 p., viiendaks Ungari 33,5 p. Kanada 31,5 punktiga jagas 15—30 kohta. Ka naiste alal võitis vene naiskond, Kanada tuli 17-ndaks.

☆

Sillamäel peeti Eesti oktoobriturniir, linnade ja rajoonide võistkondlikud võistlused. Kohale oli saabunud vaid 14 võistkonda, mida peeti väheseks. Shveitsi süsteemis peetud kuuevoorulise võistluse võitis Tallinna esimene võistkond, kuhu kuulusid A. Vooremaa, T. Õim, I. Rõtov, J. Narva ja M. Rõtova 20 punktiga, teise koha sai teine Tallinna võistkond sama hulga punktidega, kolmandaks oli Tartu 18,5 p. Individuaalselt oli parim Aleksander Veingold 5 punktiga 6-st, sama tulemuse saavutas naiste laual Leili Pärnpuu.

☆

Hamburgis peeti nimekate suurmeistrite osavõtul mõneti ebatavaline malevõistlus. Võistlus toimus kahes neljamehelises alagrupis, kus mängiti turniirisüsteemis nii, et kõik kohtusid omavahel kaks korda. A-alagrupis kujunesid tagajärjed järgmiseks: 1) maailmameister A. Karpov 4,5 p., 2) inglane J. Nunn 3,5, 3) tuneeslane S. Bouaziz, 4) ameeriklane Y. Seirawan. B-alagrupis: 1) venelane B. Spasski 5,5, 2) hollandlane J. Timman 3, 3) läänesakslane H. Lobron, 4) filipiinlane E. Torre. Üldvõitja otsustati kahe 15-minutilise partiiga, esimese võitis A. Karpov, teine lõppes viigiga; võit kuulus maailmameistrile.

Õnne pakkujaid ja õnne otsijaid Peetri koguduse näitemüügil. Pildil vasakult V. Tikerpuu, E. Paju loosiratta juures, E. Lauri loosi avamas.
Foto: Vaba Eestlane

Reader's Digest'i lühi-Piibel

WASHINGTON — Reader's Digest'i toimetajad, kes on meistrid kirjandusteoste lühendamisega, on produtseerinud uue piibli-versiooni, kus peagu pooled Piibli 800.000 sõnast on mittevajalikena või korduvaina välja jäetud.

Vana Testamenti on lühendatud kuni 50% ja Uut Testamenti 25%. Isegi Jeesuse öeldud sõnu on kärbitud 10%, kuna Matteuse, Markuse ja Luuka evangeeliumid katavad palju samu sündmusi, siis mikspärast seda uuesti rääkida ja rääkida.

Toimetaja John Walsh, kes juhatas seitsmest toimetajast koosnevat gruppi, ütles et see oli raskeim töö, mis ta selles laadis on kunagi teinud. Kui ta oli sellest tööst alul kohkunud,

siis nüüd on ta raskused muutunud uhkuseks, sest „meie Piibel on veel Jumala sõna,

aga sellesse on kergem süveneda, seda mõista ning hinnata."

Töö eesmärk oli muuta Piibel kiireltmõistetavaks ajakirja artikliks, mis sobib lugeda maa-aluse raudtee peatuste vahel. Samuti õhutab uus vorm inimesi Piiblit täielikult läbi lugema, mitte vaid voodi kõrval oleva perioodilise inspiratsiooni vahendina.

Vaatamata Vana Testamendi mahlakaile lugudele polevat siiski Piiblil omadusi muutuda James Bondi põnevuslugudeks.

Kuigi Piibel on nimeliselt kõigi aegade best-seller, võib see samal ajal olla siiski meie ajal vähem-loetavaks raamatuks.

Uus versioon aga võivat muuta Piibli loetavamaks.

Toimetusele saadetud kirjandus

VALGUS nr. 10 — 1982. Evangeelses kuukirjas kirjutavad: E. Kiil „Jairuse palve oma tütre pärast", H. M-a „Varjupaik", luuletus „Too Issandale oma vihk", „Egiptus ja Assuani tamm", B. Graham „Kas Jumal omab sind?", K. Verendeli luuletus „Abi", Salme Kahu „Vaimulik konverents Muskokas", Alide Leesment „Meie saame Tema hingamisse", E. Kiil „Nelipühi ärkamine Eestis", L.A. Stelleni artikli tõlge „Taevariigi võtmed" ja järelehüüd.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saat. kulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.35
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	.50
A. Käbin — VAIM JA MÜLD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	.85
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	.40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.30
A. Küng — A DREAM OF FREEDOM	18.—	.70
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	.30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	.20
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	.30
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	.50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	.40
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	.40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	3.80	.40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.30
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
VARRAK — kevad 1982	5.—	.50
VARRAKU JUTULEHT Sügis 1982	5.—	.50
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KUTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70
RISTSÕNAD I	2.50	.30

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuttsaba ja vuttsaba	2.50	.50

J. SAAR

TALLINNAS 1. DETSEMBER 1924

ENAMLASTE RIIGIPÖÖRDE KATSE

1.

Sissejuhatus

Sügistalvisel 1. detsembri 1924. a. varahommikul äratas Tallinna elanikke üles paukude ragin uulitsatel. Paiguti üksikud püssipaugud, teisal — korralik tulevahetus, mis mõni minut kestis, siis vaikis ja jälle algas. Kõik sündis nii ootamatult, et majades viibijad neid imelikke hääli ventilaatori plaginaks või mingiks muuks juhuslikuks käraks pidasid.

Rahuliku linna uulitsad olid silmapilguga lahinguväljaks muutunud. Varajased uulitsal käijad põgenevad pakku, emad otsivad oma kooliminevaid lapsi, turult jookseb rahvas kabuhirmus laiali. Vastutulijatele seletatakse: Sõda lahti! Vene väed kaubavagunites sisse sõitnud ja uuesti sõda alustanud!

Siin ja seal laskmise kohtadel vedelevad surnukehad. Mingisugused sõduri- ja erariides mehed askeldavad seal, otsivad inimesi läbi, ühed lastakse maha, teisi võetakse valve alla. Varsti ilmuvad valitsuse väesalgad. Äge, lühike tulevahetus, kiire pealetung ja mässajad on sama ruttu, nagu tulid, ka väljalöödud.

Nüüd alles hakkas selguma, mis oli sündinud. Oli ähvardatud mässuga, rahvahulkade sõjariistus vastuhakkamisega ja lisaks vandeseltsi väheste bandede nurgatagused kallaletungimised, — „putsh". Üksteise järel, sedamööda, kuidas uurimine arenes, said avalikuks salanõu lülid, kuni selgus kogupilt ettevõttest, mis, piiri tagant juhitud, uue lehekülje Eesti iseseisvuse võitluses pidi moodustama.

Enamlus Eestis

MAAILMASÕJA UIM

Enamlus pole Eestis kuigi vana; ta ei ulatu isegi mitte 1905 revolutsioonini, kus ainult rahvuslised ja vähemliste värvi sotsiaaldemokraatlikud liikumised osa mängisid.

Alles kui 1905. aasta hulkade liikumine, reaktsioonist mahasurutud, eksproprieerimisteks ja ekstsessideks kidunes, hakkab äärmiste kalduvustega revolutsiooni tegelaste seas enamline vool pinda võtma. Kuid need on ainult üksikud isikud, pealegi ilma tegeliku poliitilise mõjuta. Hulgaliseks liikumiseks saab enamlus alles 1917. a. revolutsioonis. Sajad tuhanded Tallinna merekindluse mitmesugused sõjatöölised, Vene soldatid ja madrused moodustavad „mädanema" minnes enamluse rammusama taimelava.

Ehitatava merekindluse ja sõjatööstuse kullavihmas kogub Tallinna äriline õhkkond maailmasõja kestes täis korruptsiooni ja marodöörimise vaimu, mis revolutsioonis demokratiseerub. Mitte enam ainult ärietttevõtjale ja ülemusele, vaid ka lihtsale vabrikutöölisele ja soldatile on suured saamapäevad kätte jõudnud.

Kroonu vargused muutuvad üldiseks. Intendantuuri ladusid müüakse täiturgudel; vähe ei puudu, et ärihasarti sattunud madrused seal oma sõjalaevu ei likvideeri. Vebrikutes kulub aeg miitinguteks, kus uusi palganorme määratakse ja maailmarevolutsiooni süvendatakse. Usinamad töölised valmistavad oma pinkide taga „sashigaikasid" ja muid koduseid tarbeasju, millest linnas müügikohad kubisevad. Kes veel sõja tarvidustest julgeb rääkida, on kontrrevolutsionäär. Võimalustel ei ole enam piire, mida jaburamaid utoopiaid kuulutad, seda enam leiad kuulajaid.

Enamlus löövb seega läbi, et sellele demoralisatsioonile poliitilist õigustust katsub muretseda. Loomulikult pöördub ta kohe Eesti rahvusliku liikumise vastu. Kohalik enamline keskkorralduski ei taha end alguses mitte „Eesti" vaid „Põhja-Balti" organisatsiooniks nimetada. Vene sõjaväelasi, kes laokile minnes maad laastavad ja elanikke tapavad, kihutasid enamlased Eesti rahvuslike ettevõtete ja asutuste, eriti Eesti rahvusliste väeosade vastu üles. Nendesamade Vene vägede abil võtavad enamlased 1917. oktoobris võimu oma kätte ja hiljem panevad seisma Eesti Asutava Kogu valimised, kui äranägid, et nad mitte ainult enamust ei tohi loota, vaid sellestki vähemusest tublisti tagasi langevad, mis varem siin Vene Asutava Kogu valimistel saanud.

Demoraliseeritud Vene vägedest jätkub maa terroriseerimiseks, kuid Saksa vägede pealetulekul põgenevad nad võitluseta, nende Eesti enamlastest juhid kaasariisutud varaga kõige ees. Kui Saksa väed 1918. a. lõpul Eestist lahkuvad, hakkavad enamlased Vene, Läti ja Hiina punaväeosade abil jälle Eestisse tungima. Venemaalt punaväkke kogutud ja okupeeritud Eestist sunniviisil mobiliseeritud eestlastele luisatakse ette, et neil Balti parunite vastu sõdida tuleb. Pettus selgus varsti ja 1919 kevadel hakkavad punaväest Eesti sõdurit hulgaliselt Eesti väkke üle tulema, nii et näit. Riuhkrandi „Eesti punases polgus" kõigest 14 eestlast üle Maapäeva esimeheks tagasi ei vajääb. See kergendab Eesti vägedele litud.

märksa Pihkva vallutamist, mis omakorda võimaldab Lätimaa vabastamist ja seal pealetungiva von der Goltzi landesvehri purustamist. Nähes, et Eesti enamlastest sõjaliselt asja ei ole, jõuab Vene nõukogude valitsus otsusele Eestiga rahuläbirääkimisi alustada, mis 2. veebruaril 1920 Tartu rahuga lõpevad. Seega on enamlaste avalik sõjaline võitlus Eesti vastu otsas ning algab võitlus põrandaaluse õõnestuse teel.

Enamlased ise tunnistavad, et kõige hiilgavamal õitseajal, 1917 sügisel nende Tallinna organisatsioonis olnud 6000 liikme kohta vaevalt 45 isikut, keda „teatava määrani võis haritlasteks lugeda" („Dokladõ II kongressa Kominterna". Petrograd, 1920, str. 299).

Needki arvud näivad liialdatud; pealegi oli tol ajal Tallinna merekindluses veel määratu hulk venelasi. Haritlaste arv Eesti enamlaste seas on tõepoolest veel palju väiksem ja neidki, keda seal sõrmedel võib ära lugeda, on teatavad psühholoogilised iseärasused enamlaste ridadesse viinud. Nende tähtsaim agitaator V. Kingisepp, 1913. aastal Vetsheka liige, oli hävituslike kirgedega haiglane küünik, kes omal ajal Peterburis „kuldse noorsoo" kassi-jahtidest asjaarmastajana osa võttis. Eesti enamlise valitsuse esimees J. Anvelt on enamlasena sama tüüpiline fanaatik, nagu ta seda varem oli eduerakondlasena ja alati karsklasena. Enamlaste valitsuse liige A. Vallner, kes muidu poliitikast kõrval seisnud, läks enamlaseks haavatud auahnusest, kui teda 1917. a. sügisel enam

Eesti haritlaskond on enamlusest alati eemale hoidunud, esiteks selle Vene mustasajalise kultuurivaenulise hingelaadi pärast, teiseks, sest et enamlus Eesti rahva ajaloolisi ülesandeid ignoreeris, eriti maaküsimuse lahendamist; nimelt seisis enamlus ühes Balti parunitega mõisate tükeldamise vastu. Kui Eesti rahvas niisugusel ajaloolisel silmapilgul, nagu seda Vene revolutsioon pakkus, oma aastasadade suuremat ülesannet poleks lahendanud, siis oleks mitte ainult rahva juhtide, vaid ka rahva enda eluõigus küsitavaks muutunud.

Enamluse päritolu Eesti elule võõrast merekindluse maailmasõjaaegsest uimast, tema nõrkus Eesti rahvahulkades ja eriti haritlaskonnas ning vaenulikkus Eesti ajalooliste püüdluste vastu, määrasid ära Eesti enamluse iseloomu märksa teisiti, kui see Venes kujunenud; ta sai lihtsaks käsikuks võõrale välisele võimule, kes ainult sel teel end Eestis lootis maksma panna, kui rahva elujõu murrab ja rahva eliidi terroriga ära hävitab.

Ei ole mitte juhus, et Eesti enamlaste ajalehed Eesti riigi ja rahva vastu Vene mustasajaliste sõimusõnu, nagu „pöialriik", „kartulivabariik" jne. tarvitavad, mille sarnaseid ka ükski Vene pagulane oma kodumaa vastu suhu ei võta. See oma kodumaa ja rahva looduslike omaduste mõnitamine iseloomustab rohkem, kui mingi muu asi Eesti enamluse kõlbelist tasapinda. Enamlus on vaenulik mitte ainult mõne Eesti rahvakihi, vaid Eesti rahva kui niisuguse vastu.

(Järgneb)

Tasutakse välja-valatud piima eest

Ka siis, kui talunikud kallavad oma lehmade piima solgitorustikku, saavad nad piima eest makstud. Seda on otsustanud Mejeristernas riksförbund.

Asi toimub selliselt, et talunik teatab meiereisse, et tal on kavas piima ära visata. Seepeale saab ta makstud pool tavaliselt hinnast, teatab ajaleht Land.

Põhjuseks on asjaolu, et meiereid ei taha riskida saada piima, mis on kõlbmatu. Näiteks, kui see sisaldab antibiootiliste ravimite või keemiliste ainete jäätmeid lehmadelt, keda on ühe või teise haiguse puhul ravitud. Samuti ei soovita piima, kuhu on sattunud vett. (Võib juurde lisada, et nähtavasti soovivad meiereid ka edaspidi ise piima veega lahjendada).

Kui meiereidesse saabub alaväärtuslikku piima, võib see täielikult saboteerida võimalusi toota täisväärtuslikku juustu või hapupiima. Uus reegel on kehtestatud peamiselt selleks, et talunikke ei tabaks vastupandamatu ahvatlus saata meiereidesse kõlbmatut piima.

Piitsaga abielurikkumise vastu

ISLAMABAD — Naine, kes saadi kätte abielurikkumiselt mõisteti esimest korda Pakistani ajaloos piitsutamisele. Vastavalt president Mohammed Zia ul'Haq's 1979. a. islami seadusele pole peksupäev veel kindlaks tehtud. Abielurikkuja naine on 7 lapse ema, kellele määrati 5 aastat vangistust ja 20 piitsalööki.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus
„Stainguard" hinna sees
Söögituba, elutuba ja koridor
$59.95
Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.
Peeter Valing
Tel. 690-4961

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Toimetaja H. Oja kodune
tel. 481-5316
KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul $4.25
esiküljel ..... $5.—
tagaküljel $4.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Tartu ülikooli Raadi Katse-instituudi juhatajad iseseisvusaegses ülikoolis. Pildil esireas vasakult prof. A. Nõmmik, dekaan prof. A. Mathiesen, prof. H. Kant, prof. N. Rootsi, seisavad prof. K. Leius, prof. Mätlik, prof. E. Lepik, prof. Liik ja loomakasvatuse eriteadlane Muuga. Foto: J. Säägi

Eesti Vabariigi Tartu Ülikool

Iseseisva Eesti osa ülikooli 350-aastases töös

4.

Ülikooli õppepersonali seisukohta nõukogude võimu suhtes näitab selgesti asjaolu, et kui 1940. a. oli Tartus 211 õppejõudu ja 190 assistenti, siis neist oli 1944. a. kodumaale jäänud vaid 42 õppejõudu ja mõned assistendid. Enamik oli eelistanud pagulaspõlve ja lahkunud kodumaalt.

1944. a. hilissügisel avas Tartu ülikool oma uksed uuesti Tartu Riikliku Ülikooli nime all. Selle esimene rektor oli H. Kruus ja tema järele A. Koort. Mis tasemeline ülikool siis oli, pole me kompetentsed arvustama, kuid peame pidama meeles, et seal puudusid kogemustega õppejõud, puudus vabadus diskussiooniks ja mõtlemiseks ning kontaktid välismaailmaga. Kõik oli allutatud poliitilisele doktriinile ning uutel peremeestel oli küllalt aega kõrvaldada endine ja organiseerida ümber kommunistliku süsteemi kohaselt. See ülikool ei ole enam E.V. Tartu Ülikooli järglane. Teatud määral püüdis ja suutis endisi Tartu ülikooli traditsioonisid edasi kanda põgenike poolt Saksamaal asutatud Balti Ülikool, mis tegutses alguses Hamburgis ja hiljem Pinnebergis, aastatel 1946—1949. Selle eesti osa rektoriks oli prof. Ernst Öpik.

E.V. TARTU ÜLIKOOLI TAHTSUSEST MEIE RAHVALE

E.V. Tartu Ülikooli avamisel 1919. a. rõhutas nii peaminister J. Tõnisson kui ka kuraator P. Põld, et ülikool hakkab ausalt teenima nii teadust kui ka meie rahvuslikke sihtisid. See põhimõte kujuneski kogu aja kestel Tartu Ülikooli põhimõtteks. On õige, et Tartu Ülikool on küllaltki vana õppeasutus ja keegi ei kavatse kritiseerida või vähendada tema teaduslikke teeneid aegade jooksul. Tuleb aga meeles pidada, et enne 1919. a. oli ülikool ikkagi ühe või teise suurriigi õppeasutuseks, kus õpetamisel lähtuti selle riigi kui terviku huvidest ja vähe või üldse mitte pöörati tähelepanu küsimustele, mis oleks puudutanud Eestit või eestlasi. Õppekavas ei olnud õiget kohta isegi eesti keelele, kõnelemata eesti kirjandusest, arheoloogiast, etnograafiast, ajaloost või geograafiast. Ka loodusteaduslikke distsipliine käsitati üldiselt ja seal ei arvestatud kohalikkude tingimustega.

Kõik see muutus 1919. aastast peale. See oli tingimata vajalik, sest olime pidanud aastasadu elama omal maal teisejärgu inimestena. Rahvuslikke teadusi viljeledes võisime näidata nii teistele ja tõendada ka iseendile, et meil on küllaldaselt oma kultuuri, ajalugu ja erinevust oma naabritest, et seista iseseisvate rahvaste hulgas täieõiguslikkude liikmetena. Võime öelda, et ülikool, oma sihikindla tööga meie rahvusteaduste alal, pani meie rahva iseseisvusele põhjendatud ideoloogilise aluse, mida meil oli hädasti vaja. Kõik see toimus harmooniliselt teiste teadusharudega rangelt kriitilises vaimus, ilma ekstsessideta ja liialdusteta meie poolt.

Ka peame märkima, et kuigi ülikool oli hästi teadlik oma missioonis, ei kujunenud see mitte mingiks „teadusetempliks", kes end eraldas rahvast. Kogu selle tegevus teenis rahvast kui tervikut. Mõtleme vaid arstiteaduskonna respektile rahva hulgas. Kui keegi oli tõsiselt haigeks jäänud, siis öeldi ükskõik kus maanurgas, et haige mingu Tartusse, sest Tartu „tohtrid" on need kes ta terveks võivad teha, kui veel üldse lootust on. Ja kes olid siis need targad „Tartu tohtrid"? Eks nad olnud enamikus ülikooli õppejõud. Või jälle meie põllumajandusteaduskonna rohked katsejaamad, kes nii ringhäälingu kui ka ajakirjanduse kaudu andsid head ja kasulikku nõuannet põllumeestele. Kodukaunistamise aktsioon omakorda tulenes õppemetskonna tegevusest. Või hoopis erinev näide, rahvuslikkudel tähtpäevadel saatis ülikool noorte kõnelennu üle maa aktusekõnelejateks. Nii mõnigi uus mõte ja idee kandus sel teel Tartust laiema publiku ette. Eks tulnud õige kellaaeg ja ilmateated ülikooli käest. Rohked ülikoolile kuulunud muuseumid, ilus botaanikaaed ja võibolla Eesti kõige ilusam park, Toomemägi, olid inimestele vabalt kasutada. Samuti töötas ülikooli juures Tartu Rahvaülikool, mis oli tasemelt parim Eestis.

Raske on kõiki neid tegureid ära märkida, kuid samas, kuigi ülikool oli suures lugupidamises, ei tähendanud see tema vastu mingit alandlikkust, nagu seda võime märgata mõnel pool. Ülikooli hoonetesse sissepääs oli vaba. Uksel ei kontrollitud legitimatsioonikaarte ja mõnigi kord võis esimese kursuse loengutel näha kuskil tagapingil mõnda vanemat inimest, kes ilmselt polnud üliõpilane. See võis olla lapsevanem, kes pidas üsna loomulikuks õiguseks tulla vaatama ja tutvuma sellega, mida ta lapsele ülikoolis õpetati.

Lugupidamine ülikooli vastu oli üldine, kuid tartlaste hulgas oli tal eriline positsioon. Paljud võtsid teda n.ö. „oma ettevõttena" ja elasid selle muredele ja rõõmudele kogu hingega kaasa.

Ülikooli avamisel, 1919. a., rõhutas kuraator, et ülikoolil tuleb teenida meie rahvast siiralt ja ausalt ja seda on meie ülikool ka teinud. Enamik ülikooli kasvandikke võtsid sealt ellu minnes kaasa erialaliste oskuste kõrval veel palju positiivset. Ka nendele, kelle õpingud olid pooleli jäänud, ei olnud ülikoolis veedetud aeg raisatud ajaks.

Meelde tuletades meie ülikooli, ei ole see mitte ilutsemine minevikus, vaid lugupidamise avaldamine asutuse vastu, mille tegevusel põhineb suuresti meie rahvuslik iseteadvus ja see, et peame end kultuurrahvaks ja seda ka tegelikult oleme. Mis aga praeguses olukorras veelgi tähtsam on see, et meid sellistena üle maailma tunnustatakse.

Liivika uudised (Aleksis Ostrat)

☆

Läbi nelja „Vaba Eestlase" numbri ilmunud Aleksis Ostrati ettekanne on peetud Tartu Ülikooli 50. aastapäeva puhul 1969. a. Inglismaal ja antud kasutamiseks tema abikaasa loal. Väga ulatusliku artikli kasutamise loa eest avaldab toimetus ÜS Liivikale ja lahkunu lesele palju tänu.

Moonutatud Vabadusrist

Eesti ajalehed on avaldanud kirjutusi „Tsenseeritud rist Eesti Vabadussõja mälestussambal Helsingis". Selles on juhitud tähelepanu asjaolule, et Eesti Vabadusristi kujuline rist, mis vahepeal oli kõrvaldatud Helsingis asuvalt Eesti Vabadussõjas langenud Soome vabatahtlike mälestussambalt oli asendatud uue ristiga, kuid sellel leiduvast rõngast olid ära jäetud E-täht ja käsi mõõgaga.

See on äratanud tähelepanu ka Soome avalikkuses. Helsingi linnavolikogu liige Panu Toivonen avaldas „Uusi Suomi" (24. okt. 1982) veergudel kirjutuse „Moonutatud vabadusrist", milles ütleb:

„Olen pidanud mõned korrad puudutama Vana kiriku puiesteel asuva Eesti Vabadussõjas langenud soomlaste kangelashaua häbistamisi, kui mälestussamba tipust rööviti korduvalt Eesti Vabadusrist. Mälestusmärgi eest hoolitsemine on Helsingi linna aedniku ülesanne. Kui ta määrati ametisse, kompetentsinõudeid alandati järsku sotsiaaldemokraatide nõudel kõrgema õppeasutuse lõppeksamilt kooli tasemega lõppeksamile.

Pärast minu nõudmisi linn on siiski paaril korral pannud uue vabadusristi kohale. Aga nüüd on selgunud, et seoses uue risti panemisega rist on võltsitud algupärasest madalama astmeliseks. Maapaos ilmuv eesti ajakirjandus üle maailma on pühendanud nendele konfliktidele Soome seisukohalt piinlikku tähelepanu, mida oleks võinud vältida, kui linn oleks hoolitsenud oma ülesannete eest.

Mälestusmärgi tipus peab olema Eesti Vabadusristi I liigi ja mitte mõni madalama liigi rist, keskel peab olema pääle suure E-tähe ka mõõka hoidev käsi. Need mõlemad puuduvad märgis.

Helsingi linn peab ükskõik missuguste abinõudega hoolitsema selle eest, et haua igasugune häbistamine ometi kord lõpeb. Linna aedniku ülemuseks on sotsiaaldemokraatlik ehitusala abilinnapea Olavi Dahl, kes ei paista hoolivat vigadest mida temale alluvad teevad. Ma pöördun seega Dahli ülemuse, ülemlinnapea Raimo Ilaskivi poole. Ei saa olla võimalik, et Helsingi ei oleks võimeline kaitsma oma hauamonumente. Küsimus on meie oma, kõige lähema hõimurahva vabaduse eest oma elu andnud kaasmaalaste hauad.

Haudade häbistamine on keelatud seadusega. Kui asi ei parane, ma esitan kaebuse kuriteo pärast politseile.

Panu Toivonen
linnavolikogu ja -valitsuse liige.
„Teataja"

Aadam, Eeva ja kevadrituaalid

Hiljuti oli Torontos võimalus näha kaht silmapaistvat balletitruppi: The National Ballet of Canada ja Cullbergi ballett Rootsist. Kummagi liikmeskonna hulgas pole siiani veel — kahjuks — ühtki eestlast, kuid see pole küllaldane põhjus, miks neid mitte vaadata, või neist mitte rääkida.

Kanada riikliku balleti kolmenädalases programmis oli kokku tosin numbreid, millest allakirjutanu nägi ühe õhtu jooksul kolme. Kuulsaim neist on sageli esitatav Stravinski „Kevaderituaal", mille esimest korda lavastas kuulus koreograaf Nijinski Pariisis aastal 1913. Käesolev esitus on Kanada balleti koreograafilt Konstantin Patsalas'elt. Mõned kriitikud on avaldanud arvamust, et Stravinski lõputust rütmilisest energiast pulseeruv muusika käib üle jõu igasugustele tantsijatele, kuna inimkeha energia ja liikumisvõimaluste piirid ei suuda sellega sammu pidada. O'Keefe Centre'is nähtud esinemine oli aga kaunis ja haarav: mitte niivõrd individuaalsed soolod kui rühmade liikumine lõi huvitavaid, dünaamilisi visuaalseid kujundeid. Naiste pehme, õrn, alluvust väljendav liikumine oli kontrastiks meeste jõulisele, lineaarsele, dramaatilisele väljendusviisile. Võiks öelda, et see traditsiooniline, peaaegu stereotüüpiline „mehelikkuse" ja „naiselikkuse" rõhutamine on balleti nõrkuseks, mis puutub Patsalase tõlgendusse, aga need, keda see ei häiri, võlub lavapildi esteetiline ja luuleline külg. Stravinskil ja Nijinskil olevat olnud esialgne mõte lavastada kogu ballett tantsijatega Aadama ja Eeva ülikondades, mis oleks kahtlemata olnud kooskõlas selle kevadrituaali ürgse looduslikkusega, kuid konservatiivse ühiskonna tõttu jäi see teostamata nii tookord kui nüüd. Elamuslikkuselt vaevalt ballett sellega palju kaotas, nii tugev on ta mõju vaatajale.

Teiseks märkimisväärseks numbriks Kanada balletis oli inglise koreograafi Kenneth MacMillani poolt loodud „Elite syncopations" sajandivahetuse „ragtime" muusikale. Pooled kaheteistkümnest muusikapalast on Scott Joplinilt, nende hulgas ka balleti tiitlit kandev klaveripala. Lavapilt ja kostüümid olid nii rabavalt kaunid, et aplaus puhkes juba eesriide tõusmisel. Tantsunumbrid on vaimukad, kergetujulised, graatsilised või humoristlikult groteskseid — vaataja ei kaota hetkekski huvi, midagi ei jää arusaamatult raskeks, ja meeleolu on kogu aeg pulbitsev.

Rootsi Cullbergi ballett viib meid täiesti teise maailma. Selleski ei puudu huumor ega graatsia. Seda märkas eriti kahe võrratult hea tantsija, Niklas Ek'i ja Daniela Malusardi poolt esitatud pas de deux'is, „Aadam ja Eeva". Koreograaf Cullbergi poeg Ek on ideaalne kuju noorest blondist skandinaavia mehest ja Malusardi kehal on uskumatu painduvus ja graatsia, millele lisandub mõlema suurepärane koostöö ja balleti algusest lõpuni vaatajat köitev voolamine poeesia ja paroodia vahel. Aadam käitub vahel nagu kabjaga maad kraapiv noor täkk, vahel kui kohmakas armunud külapoiss, mis kutsub esile korduvaid naeruhooge saalis. Malusardi on koketne ja mänglev kui noor gasell, paindlik kui paradiisi madu. Mõlemad hirmuvad lõpuks äikeseilmast, peavad seda hukkamõistuks oma armastusele ja Aadam kannab Eeva oma kukil lavalt välja.

Cullbergi balletile on aga kergetujuline mänglemine ja huumor suhteliselt harvad omadused raskemeelse draama ja ühiskondlik-poliitilise propagandateema kõrval. Õhtu teine number ja kõrgtipp oli Hispaania autori Lorca näidendile rajatud ballett „Bernarda maja". See kirjeldab lesknaise majapidamist, kes valitseb türannina oma viie tütre ja teenijatüdruku üle. Tüdrukud on puhkemas noorteks naisteks, kuid ema lämmatab äärmise rangusega neis igasuguse sensuaalsuse ja naiselikkuse, kattes nad pealaest jalatallani mustade rüüdega. Ainult orjalik sõnakuulmine ja grotesked rituaalid surnud perekonnaisa kongus ninaga büsti ees on lubatud. Ükshaavad püüavad nii teenijatüdruk kui ka tütred põgeneda terrorirõngast või elada ema seljataga topeltelu, kuid see saabub varem või hiljem kohale ja surub maha igasuguse individuaalsuse ja eneseväljenduse algedki. Anna Laguna teenijannana tantsib haruldaselt hästi. Samuti ka Daniela Malusardi ühena tütardest, ilmudes järsku lavale eredavärvilises, naiselikus riietuses, lill juustes, tantsides noorusliku publitseva sensuaalsusega, mida teised hämmastunult ja kadedusega pealt vaatavad. Järsku sööstab kohale ema ja rebib tal riided seljast, jättes ta peaaegu alasti ja täielikult hävitatuna kükitama teiste ette. Lõpuks aga tõstavad kõik kuus naist mässu ja ajavad ema minema. Balleti laiahaardelisem sümbolism käib igasuguste diktatuuride, nii ilmalikkude kui vaimulikkude vastu.

Kolmas Mats Ek'i koreografeeritud number, „Soweto", on nende ridadest kirjutaja arvates liigselt mõjutatud poliitilisest ideoloogiast, et õnnestuda balletina. Peateemaks on Lõuna-Aafrika allasurutud musta rassi viha valge härrasrahva vastu ja tasapisi ärkav mässuvaim. Liikumised ja zhestid on ka vastava sisuga, aga mitte eriti originaalsed ega ka huvitavad tantsu seisukohalt. Kaheks peateemaks on vägivald ja erootika — tapmised, simuleeritud seksuaalaktid, rindade paljastamine valge rassi esindaja ees (mis vist peab näitama seda, et mustadel on ürgset sensuaalsust, mis valgetes on liigselt mahasurutud). Kõrgpunkt tuleb alles lõpus, kus siiani tagaplaanil olnud tantsitar Birgit Cullberg ise (74 aastat vana!) järsku vallandab oma pikad, hõljuvad juuksed ja ühineb tantsiva massiga, liikudes intensiivsuse ja väljendusrikkusega, mis näitab, et aastatele vaatamata on temas palju säilinud omaaegsest nimekast tantsitarist.

Kokkuvõttes siiski kaks väga huvitavat õhtut kõrgetasemeliste tantsijatega. Võib ainult soovitada, et need, kelle eelarvamused pole kirjeldatu põhjal liialt alarmeeritud, kasutaks võimalust neid Põhja-Ameerika ringreisi jooksul näha.

VELLO SERMAT

KODUMAA UUDISED

Tallinnas toimus septembri keskpaiku rahvusvaheline seminar, kus arutati küla arengu sotsiaalseid aspekte ja naiste osa küla ümberkujundamises. Osavõtjate hulgas oli 20 Aafrika, Aasia ja Kariibi arengumaa delegatsiooni. Neid võttis väljaspool seminari vastu Eesti Ülemnõukogu esimehe asetäitja M. Vannas. Tal polnud midagi enam rääkida eesti küladest, kuna kommunistlik rezhiim oli need juba paarikümne aasta eest hävitanud, kuid kõneleda oli veel eesti naiste osast „meie maa, s.o. N. Liidu poliitilises ja ühiskondlikus elus".

☆

Jalatsitetööstus „Kommunaar" valmistas 20.000 paari naiste suvekingi, millega sai käia vaid paar kuud. Kui kontsaplektid läbi, siis polnud kingadega enam midagi teha, sest töökojad neid ei parandanud.

☆

Kilingi-Nõmme linnas ei pööratavat küllaldaselt tähelepanu liiklusohutuse tagamisele. Juba aasta tagasi pidi Laada tänavale rajatama kõnnitee, aluski pandi paika, kuid jäeti asfalteerimata. Töö lubati lõpetada käesoleva aasta kevadel. Suvi möödus ja käes on sügis, aga lubadus on täitmata. Jalakäijad peavad endiselt kasutama elava liiklusega sõiduteed.

Aga hädastiv vajab remonti Vabriku tänav, suuremad ja ohtlikumad augud algavad siis, kui jõutakse kurveliselt kalmistumäelt alla sillale. Orgu jõudes peab juht järsku pidurdama, et õnnelikult aukude vahelt läbi pääseks. Eriti ohtlik on tee pimedal ajal.

Kruusakattega Aia tänaval takistavad normaalset sõitu lohud ja pinnasest väljaulatuvad kivid. Olukord on nii halb, et septembri alul pandi tänava otsa silt „Sissesõidu keeld".

Lootust ei tarvitsevat Kilingi-Nõmme elanikel kaotada, tänavate parandamine olevat plaanis järgmisel aastal, kuid võivat jääda 1984. aastaks.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 7. detsembril 1982 — Tuesday, December 7, 1982

E.O.L.L. teadaanne

XVI Lääneranniku Eesti Päevade informatsioonibülletään Nr. 1 on ilmunud Lääneranniku keskuste kaasmaalased saavad neid oma kohalike organisatsioonide kaudu. Kaugemal elavad eestlased võivad tellida selle, ja järgmised kaks bülletääni, saates oma nime ja aadressi E.O.L.L. aadressil (6231 California St., San Francisco, CA 94121). E.O.L.L. juhatus oleks tänulik, kui tellimisele oleks lisatud $1.00 kulude katteks, aga see ei ole mitte tingimuseks.

Samuti on ilmunud päevade laulupeo laulude kogu ühendkooridele. Kaugemalt tulevaid üksiklauljaid, kes soovivad laulud ise ära õppida ja päevadel ühendkooris kaasa laulda, on palutud raamat tellida laulupeo toimkonna esinaiselt, aadr.: Siiri Maidre, 504 Beaver St., Santa Rosa, CA 95404, saates ka kulude katteks $1.00.

Eesti kunsti Ühendriikidest

Regulaarse sagedusega külastab Arville Pusträm-Uus oma kunstiloominguga Torontot, tuues siia ulatusliku valiku oma uuemast loomingust, mis aastate jooksul on koha leidnud paljude Toronto eestlaste kodudesse.

Seekordsel näitusel oli välja pandud 49, enamuses suuremõõtmelist õlimaali. Lisaks mõned tööd väljaspool kataloogi ja kõrvalloominguna eesti rahvarõivamotiivilisi akvarelle.

Aville Pusträm-Uusi loomingut võib teemaliselt jagada kolme suuremasse gruppi. Suuremaks neist on lilled, teises eestiainelised maastikud ja kolmandaks meremaalid; kahes viimases temaatika piirid on mõnel puhul kattunud. Kõigis kolmes on tal oma ainele kindel realistlik väljendusvorm, ühine aga kõigile koloriidi erksus, värvide otse elav säravus.

Tema maastikumaali selle paremas klassis esitas suuremõõtmeline „Metsoja", mis möödunud suvel hinnati New Jerseys toimunud näitusel näituse parimaks tööks ja oli selle järel kuu aega väljapandud New Jersey pealinna Trentoni muuseumis.

Meeldejääv oli talvise karguse värvidest elav „Teel koju", oma otse etnograafilise hobuserakendiga. „Sulas" oli samuti etnograafiline ajajärk saanud veelgi detailsema käsitluse kevadisel porisel teel juba liiga varakult kasutatavate vankrite ja liiga hilinenud regedega. See annab teosele ajalukku taanduva eluvaatluse. Eesti kunagise elu pildid, viljalõikused, rukkipõllud, Tallinna, ka Tartu ja Narva vaated on värviküllased ja vanemale põlvkonnale emotsionaalse tundega lähenevad tööd.

Rohke osa oli igasuguseil lilledel, mis olid detailiselt väljamaalitud ja värviküllased, näidates looduse tundmist ja selle edasiandmisel ka ilutsevat väljenduslaadi.

A. Pusträm-Uus tuli oma tuttavas laadis realistlike töödega; nende värviereduses on silmahaaravat ja meeliülendavat, nagu suur osa suvest halli Toronto taeva alla tooduna.

EEKT XXVII aasta-kunstinäituse avamisest osa võtnud kunstnikud ja avaja. Pildil istuvad vasakult Ants Vomm, Benita Vomm, Ed. Lillepõld, Jaan Miljan, seisavad Helmi Herman, Allerta Pehap, Tiiu Kadak, Ervin Milvek, Kai Käärid, Joann Saarniit. John Tanner ja Kaul Andrus Kadak.

Foto: Vaba Eestlane

Vabadusvõitluse Nädal Hamiltonis

Peale surnutepüha jumalateenistust toimus Hamiltonis kiriku all ruumis Vabadusvõitluse Nädala tähistamine siinsete eesti organisatsioonide H. Eesti Seltsi, H. E. S. Segakoori, H. E. Pensionäride Klubi ja H. E. Võitlejate Ühingu ühisel korraldusel koos kohvilauaga.

Osavõtjate arv jättis küll soovida, nähtavasti unustatakse mugavuses nii mõndagi! Kava algas lippude defileega H.E.V.U. liikmete poolt A. Voode juhtimisel. Ühislaulu „Eestimaa, mu isamaa" järele mainis H.E.V.U. esimees A. Jurs oma avasõnav Vabadussõja algust kui üht tähtsamat kuupäeva eesti rahva ajaloos. Austades Vabadussõjast osavõtnuid, kelle arv on aastatega siin linnas tublisti kahanenud, järel on vaid 2 — Karl Ranna ja Johannes Sumberg, kinnitas E. Lindaja tänutäheks neile rinda valge lilleõie, samuti Marie Pulstile.

Kavas järgnes M. Underi luuletus „Sõduri ema" Merike Kogeri väga südamlikus esituses.

Muusikalises kavas metso-sopran Hilda Sepp esitas A. Läte Tervitus kodumaale" ja sopran Aino Tera P. Tammeveski „Kodumuld",

duetina A. Läte „Kuldrannake", klaveril saatis esinejaid O. Kopvillem. Esinejaid tänati tugeva aplausi ja lilledega.

Järgnes võileibade ning koduste perenaiste maitsvate küpsetistega kohvilaud, mille korraldajateks olid H. E. Pensionäride Klubi oma energilise esinaise Hilda Kleineriga, samuti H. E. Seltsi, H.E.S. Segakoori ja Võitlejate Ühingu juhatusliikmete abikaasad. Tänu kuulub otseselt küpsetajatele — daamid Ines Poltov, Lia Koger, Hilda Sepp, Õie Saar, Kathe Lember, Aili Ploom, Sina Pertens, pr. Molder (St. Catharines) ja Ellen Lindaja. Valged krüsanteemid laudade ja saali kaunistuseks kinkis pr. M. Kagu.

Päevakohane sõnavõtt oli L. Wahtraselt, kes kirjeldas admiral Pitka tegevust Vabadussõja päevilt.

Kõneleja lõpetas sooviga, et püüaksime hoida Vabadussõja vaimu nii nagu mainiti lauluski „et vabaks saaks kodumaa taas!"

Oma mälestusi nooruspõlvest sel ajajärgul ja kohtumist adm. Pitkaga meenutasid H. Hölder ja M. Pihlak.

Lõppsõna oli H.E.S. Segakoori liikmelt F. Koger'ilt, kes tänas kõiki nimetatud organisatsioone, skautjuhti E. Tutsut ja esinejaid, kes ühiselt selle ürituse heaks kordaminekuks kaasa aitasid. Koosviibimine lõppes Eesti hümniga. Teadustajaks oli E. Lindaja.

Vägistajaile surmanuhtlus Hiinas

PEKING — Viis meest, keda karistati kolme tüdruku vägistamise pärast, hukati massikogumisel Pekingi eeslinnas. Pekingi õhtuleht avaldas reportaazhi rahvakogumisest ja hukkamisest, mis peeti kuriteo sooritamise kohal kohalike inimeste juuresolekul. Hukkamine toimus kuklalasuga.

Iisrael plaanitseb oma spioneerimise satelliiti

TEL AVIV — Iisrael organiseerib oma maailmaruumi asutust, kus hakatakse ehitama satelliite ja neid saatma maailmaruumi, kirjutas Iisraeli ajaleht. Teaduse ja tehnoloogi minister Yuval Ne'eman ütles, et maailmaruumi uurimine on tänapäeval väga tõsine asi ja Iisrael tahab neid teadmisi kasutada oma riigi huvides.

Eestis hukati inimsööja

Kas lihapuudus põhjustas ränga kuriteo?

Asja Eestit külastanud soome turistide järgi liigub Tallinnas tõepärasena tunduv jutt 21—23-aastasest eesti noormehest, kellest oli saanud inimsööja (kannibal). Tema mõrvad olevat kõikjal saanud avalikuks saladuseks. Massimeediumid loomulikult vaikivad sellest.

Abielus olnud noormees, kelle unistuseks olnud saada kas taksojuhiks või kelneriks, oli vangistatud kuu aja eest ja kohtuotsusega surma mõistetud ja maha lastud. Ta kodust külmutuskapist oli leitud suurel hulgal liha ja reieluid. Need olid osutunud inimestele kuuluvaiks. Korterist oli leitud ka hulgaliselt tundmatuile isikuile kuuluvaid riideid.

Asja uurimise ajal oli noormees töötanud veel kelnerina 10 päeva, enne kui ta arreteeriti.

Kannibalism oli paljastunud umbes kuu aega varem. Arvatakse, et inimsöömine oli toimunud 2—3 aasta vältel.

Noormehe abikaasa, kes pidi samas korteris elades teadma mehe toimingutest, mõisteti 15 aastaks vangi. (EPL/J.M.)

Gibraltari blokaad lõpetamisele

LONDON — Hispaania uus sotsialistlik valitsus teeb ettevalmistusi 13-aastase Gibraltari blokaadi lõpetamiseks. Kuigi ametlikke läbirääkimisi pole veel alustatud Inglise välisministri Francis Pym'i ja Hispaania välisministri Fernando Moran'i vahel, on Inglise välisministeerium kinnitanud, et Gibraltari küsimust arutatakse, kui need kaks meest kohtuvad Brüsselis toimuval NATO ministrite kohtumisel.

Õiendus

„Vaba Eestlase" eelmises 2. dets. numbris ilmunud W. Mart Laanemäe arvustuses „Oi, noorus" eesti laval" on sattunud eksitav trükiviga: kirjutise lõpust 9-ndas reas tuleb lugeda: „Muudetud nõidend on sisuliselt jant".

wintario

2. detsembril peetud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 724447, $10.000 — 990690 ja 365019, $1000 — 80168, $100 — 4922, $10 — 981, $50 segijärjekorras numbrid 979400, tasuta piletiraamatu — 91; punase palli võidu, $1000 võitsid piletid nr. 619468.

Riin Rivanool

KÜLMETUSTÕBI

See on igaühele teada, et sügisesed ilmad on sellised, mis võivad kergesti mõne külmatõve külge tuua.

Kui aknast välja vaadates tundub ilm soe ja tõttad õhkõrna mantliga välja, siis selgub, et tuul on jäine nagu põhjanabal ja puhub läbi kui pöörane. Teinekord paned selga midagi sooja ja tuulekindlat, aga siis juhtub väljas ilmtingimata olema nõnda ootamatult palav, et higistad enda märjaks ja tagantjärele külmetad ikkagi.

Nõndasi juhtus siis Arukeste Annilgi, et ühel või teisel viisil tema külmetushaiguse külge oli saanud, hakkas tundma kuumi ja külmi värinaid, kurguvalu ja rinnapisteid, lisaks kõigele jäid ka kondid haigeks, põlved, õlad ja randmed hakkasid krogisema ning tegid valu, nagu oleks liigestele määrimist tarvis.

„Ei hakka ma iga tühja asja pärast arsti tülitama," arvas Annike ja asus vanaaegseid ravimisi ja ema-antud õpetusi rakendama, sest eks ole külmetustõbedega teadagi nii, et kui ravid, paraned nädalaga, kui ei, kulub selleks seitse päeva.

Kurguvalule ja neelamisvigadele aitas alati soolaveega kuristamine ja soojavee kompress kinnimähitud kaelale; rinnarohuks oli kuum piim meega sissevõtmiseks ja hanerasvaga pealt määrimine ning valutavad liikmekohad vajasid aina sooja ja sooja ja villast.

Nõndasi asus siis Annike end ravima ja õiendama.

Kaela ümber soojast veest läbitõmmatud märg rätik, selle peale vakstuhv ehk vahariie, selle üle sai keeratud marlest pikk pinde ikka nii, et ümber kaela ja siis mitu korda ringi ümber pea ka veel ja kõige üle villane sall.

Kuna üldiselt on teada, et ka pea, kuhu mitte üksi tarkus, vaid ka veresooned kokku jooksevad, tahab haiguse ajal sooja, siis selle jaoks leidis Annike oma armsale abikaasale ükskord naljaviluks kingitud alla keeratud tutikesega öömütsi ja toppis sellegi omale pähe. Hanerasva kodus ei olnud, aga pardirasva oli järel viimasest praetegemisest ja eks see ole sama asi, nii et rind sai sellega läikima võõbatud ja ümber kere käterätik ja suur-suur villane sall seotud. Põlvedest ühele ümber ka jälle villane sall ja teisele vana kampsun, selle varrukast sai jala läbi tõmmata, ja teise varrukaga kogu asjandus vahvasti ümber jala seotud. Jalga villased sokid ja õlgade kaitseks ööjakk öösärgi alla, villane, muidugi.

Kui siis abikaasa August seda mähkimise tööd pikemat aega pealtvaadanud oli, küsis ta lõpuks:

„Kas paned kalossid ka jalga, kui voodisse tuled?"

Aga selle peale ei osanud Annike muud kosta, kui „Ähh!" ja tõmbas sõrmede ja randmete soojaks veel pikad villased sõrmikud kätte, mis küünarnukini üles ulatusid, ning kobis voodisse.

August vaatas ja ohkas. Iga mees teab, et voodis sellise villase kindaga naine on küll üks kole asi. Otsemaid ja enneaegu võttis paljas mõte sellest Augustil hirmsa sügelemise ihu peale, et kui nüüd selline villase ja kareda olemisega naine käe ümber kaela paneb, mehekesele üle rinna unustab või ükstapuha kust silitama hakkab, siis on see lihtsalt hirmus ja kole. Peale selle oli seda villast ju nii ohtrasti ümber kogu naisterahva kehagi keeratud, et maga nagu ümmarguse lõngakeraga kahasse . . .

Aga teate, et hommikuks oli Annike oma haigused välja higistanud, kooris kõik selle villase omal ümbert ära ja asus igapäevaste toimetuste kallale.

„Kus sa saad, töö tahab tegemist, ei ole aega haige olla . . . "

On kindlaks tehtud, et külmetustõbi on nakkav ja on teada ka see, et meesolevuste haigused on alati väga rasked, tõsised ja tülikad, kuna nemad — need meesolevused ikka — on väga õrnad ja tundelikud. Pisikesest valust saab kohe suur häda ja kannatus.

Niisiis — külmetustõbi tabas sellejärele Augustit ja ta oma jutu järgi oli see seotud kohutavate valudega seljas, pistis nagu pussnoaga rinnakorvis, pealuu oli suurt valu täis nagu tahaks ta lõhki minna ja neelamine nõnda paistes, et kaks veega sissevõetud aspiriini jäid lihtsalt kurgutorusse kükitama, olid seal kibedad kui tuleleek ja alla pole nemad läinud vist tänapäevanigi. Igatahes oli see August, haige mees, kui üks viletsuse hunnik ja lihtsalt hale oli teda vaadata.

Arst tuli, käskis palju juua ja paigal olla ja kirjutas antibiootikuid. Annike tõi rohud küll apteegist välja, aga teadis kogemuste varal juba ette, kuidas see asi nendega lõppude-lõpuks läheb.

Ravimite kasutamisel on Augustil välja kujunenud oma kahe-variatsiooniline meetod. Paar tabletti võtab ta üsna tõrkumata ära, aga siis enam ei võta ja oma keeldumise õigustamiseks esimene variatsioon on:

„On juba parem, mis ma neid enam võtan," ja teine variatsioon:

„Ei ole sugugi paremaks läinud, no mis mõte on neid rohte enam võtta, kui nad niikuinii ei aita!"

Punkt. Ei aita Annikese seletamine, et arsti käsu kohaselt tuleb terve kuur läbi teha ja järjekorras kõik tabletid sisse võtta enne, kui abi tuleb, aga võtta tuleb neid ka seljuhul, kui tervenemine enne seda saabuma peaks.

Teate, ma oleksin teaduslikust vaatevinklist lähtununa neist külmetustõbedest kirjutanud veelgi, aga vahepeal on nii August kui ka Annike täiesti terveks saanud. No mis ma sest siis enam!

Aga eks ma valgusta teid siis järgmisel korral, kui mõni tõbi uute sümtoomidega kallale tuleb.

PARIM JÕULUKINK

TELLIMISE KUPONG:

Nimi .....

Aadress .....

.....

Palun saata jõulukingina VABA EESTLANE 1 aastaks / ½ aastaks / 3 kuuks

Lisan $ ..... Hinnad lk. 3

Tellija nimi ja aadress:

.....

.....

.....

Sündmuste kalender

● **Pühapäeval, 12. detsembril kell 2 p. Eesti Majas TES Täienduskooli jõulupuu.**

● **Laupäeval, 18. dets. kell 1 p.—8 õ. ja pühapäeval, 19. dets. kell 1 p.—6 õ. 8 Wascana Ave. (koduateljees) Arne Roosmani akvarellide müüginäitus „Tallinn '82".**

● **Pühapäeval, 19. detsembril kell 1 p. Vana Andrese kirikus jõulukontsert, Norman Reintamm — orel.**

● **Reedel, 31. detsembril kell 7 õ. Inn on the Park hotellis TE Mees-koori aastavahetuse-ball.**

● **Reedel, 31. detsembril Eesti Majas A/S E. Maja Torontos uusaasta vastuvõtu-ball.**

VARRAK

VARRAKU JUTULEHT
Sügis — 1981,
96 lk. Hind $5.—

Kirjuta/helista

Kirjastus VARRAK,
RR 4 WARKWORTH,
Ontario, K0K 3K0
1-705-924-2549

Johan Pitka; Kapitalist-Manifesto; Igor Gouzenko; Illuminati; Propaganda; ELTA teateid: Siioni hexagon; Sajandi suurim roim; Billy Graham; Kriitikat, Kirevaid kilde ja laialt nalju jm, jm.